

4775

P. P. P.

FORA de la VIDA.

JOVENTUT

PERIÓDICH CATALANISTA

(SURT ELS DIJOUS)

ARTS, CIENCIAS, LITERATURA

Setze pàgines de text y setze de folletí.

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

Se dona compte de las obras rebudas, y de las qu'ho mereixin se'n fa crítica.

Preus de subscripció:

CATALUNYA:

Un any.	8	Pessetas.
Mitj any.	4'50	»
Trimestre.	2'25	»

ALTRAS REGIONES D'ESpanya:

Un any.. . . .	9	»

EXTRANGER:

Un any.	10	Franchs.
Número corrent.. . . .	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

FORA DE LA VIDA

PUBLICACIÓ JOVENTUT

FORA DE LA VIDA

DRAMA EN TRES ACTES

DE

JOSEPH L. PAGANO

TRADUCCIÓ CATALANA

BARCELONA

PLASSA DEL TEATRE, 6, ENTRESSOL

1903

Es propietat.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233, Barcelona

SEGUINT JOVENTUT el propòsit de donar cabuda en sa Biblioteca als mestres de la literatura catalana y estrangera, ensemps que als autors novells qu'en un o altre concepte son mereixedors de

l'atenció del públich ilustrat, se compláu avuy en presentar a sos lectors el drama d'un jove escriptor que de tots ells deu ésser ben conegut.

En Joseph L. Pagano, ab sas campanyas literarias en la premsa americana e italiana, sapigué obrirse pas, y després, ab sa novela *La Ballata dei sogni* y son estudi *Il Problema della lingua nell'Ar-*

gentina, revelá son talent d'escriptor original. Però lo que acabá d'afirmar la seva personalitat fou l'acert ab que cúmplí l'encárrech d'una empresa que li confiá l'estudi de la moderna literatura espanyola, y molt especialment la catalana. Son primer volúm *Attraverso la Spagna letteraria*, dedicat a Catalunya, demostra sas envejables qualitats crítics y son entusiasme pel renaixement catalá, podentse dir qu'es un llas d'unió entre'ls conreuhadors de las modernas corrents literarias d'Italia y Catalunya. Sos compatricis l'anomenan *il catalano*, y fins a tal punt ha volgut demostrar l'afecte que porta a nostra terra, que son primer assaig dramátich. *Oltre la vita*, fou donat en primicias al públich barceloní, essent estrenat el día 17 de novembre de 1902 en el teatre de la Gran-Vía, per la companya de la Blanca Iggius, avans d'ésser representat als teatres italians, y avuy ofereix JOVENTUT la traducció catalana de dita obra, quan encara l'original no ha eixit de las prempsas d'Italia.

Aquest drama, que tanta sorpresa causá pel misteri de qu'está impregnat, demostra que son autor es un veritable poeta y un profund pensador, que de la vida n'estudía lo més intim, lo que no sab véurehi la gent superficial.

Devant d'aquest drama d'en Pagano, no abunda-

.....

rém nosaltres en la manera de judicar de molts crítics qu'enfront d'una obra nova d'un novell autor no buscan més qu'encasellarlo en una escola, cercant el *model* que pera ells *ineludiblement* deu tenir y trencantse'l cap pera veure si en D'Aununcio o l'Ibsen han influhit en sa concepció dramática. Nosaltres creyém que aquest jove autor no busca afiliarse a cap secta literaria. Podrá, sí, ésser influhit per las diverses corrents artísticas que lluytan en aquesta época de tranzició, y fins mostrar alguna vegada la empremta de certas impressions fortament sentidas, però per sobre de tot, s'hi veu en en Pagano quelcóm que no tenen els imitadors: un sentiment personal, un criteri propi y una conciencia artística.

FORA DE LA VIDA

DRAMA EN TRES ACTES

PERSONATJES

CARLES, <i>espós de.</i>	49 anys.
CLARA.	32 »
ADELA, <i>llur filla.</i>	9 »
JORDI, <i>fill de Carles, d'un primer matrimoni.</i>	26 »
GIULIANI.	45 »
DOCTOR D'ALBANO.	50 »
AGNA FALCHI.	28 »
BERTA.	52 »

La escena té lloch vora Florensa; época, la nostra.

ACTE PRIMER

ACTE PRIMER

Sala de confiança en la *villa* de Carles. El fons, en ángul entrant, está tancat per una vidriera, a través de la qual se veuen las plantacions del jardí. Una porta conduheix al terrat. Portas a las quintas caixas. A la esquerra, al fons, un vetllador. Devant, apoyada a la paret, una arquimesa, y al demunt un bust de majólica. Pels costats, baixos relleus antichs. Vora l'arquimesa, un petit canapé. A la dreta, primer terme, un canapé, una tauleta ab plantas naturals y un quinqué de bronze ab gran pantalla de seda. Es de nit. Mobles y tapits molt elegants.

ESCENA PRIMERA

BERTA, *després* AGNA.

BERTA *entra per la porta de la dreta portant un llum; després encén el quinqué.*

Ja está.

AGNA, *entrant també per la porta de la dreta.*

Berta; escolti, Berta: ¿ahónt ha posat el manus-

crit que li he donat aquest dematí?... Aquells papers, ¿se'n recorda?

BERTA.

Ah... sí, senyoreta. Son demunt del escriptori del senyoret Jordi. ¿Que'ls vol?

AGNA.

Sí. ¿Vol fer el favor de portármels?

BERTA.

No faltava més! Hi vaig al moment. Ja ho entench... son cosas de gran valor... y s'han de guardar molt bé... No n'está poch de gelós el senyoret Jordi dels seus papers!...

AGNA, *dominantse, s'esforsa pera somriure.*

No, no es per'xó. Volen que'ls hi llegeixi alguna cosa meva... velhiaquí'l per qué.

BERTA.

Ja, ja. Aixó es un dir. Hi vaig desseguida, hi vaig desseguida.

ESCENA II

LAS MATEIXAS y JORDI.

(Jordi, mentres Berta va per anarsen, entra per la dreta y's dirigeix cap al fons de la escena de cara al jardí, però sense veure a Agna.)

AGNA.

Jordil *(Corretjintse, per Berta.)* Senyor Jordi...
¿se'n va?

JORDI.

Me'n anava a seure al terrat, a pendre un xich la fresca.

AGNA, a Berta que s'ha aturat pera escoltar.

Ja ho sab ¿eh? Ja me'ls portará al menjador.

BERTA.

Está bé... *(Surt per la porta de la esquerra.)*

AGNA, baixant la veu.

No tens prudencia, Jordi.

JORDI.

Ja ho sé, y'm sab greu per tu.

AGNA.

No parlo per mi... Es per tu y pels altres que'm sab greu. Perque vull suposar que tu no creurás que aquí ignorin nostras relacions...

JORDI.

Si a tu no t'amohina, per la meva part tant me fa.

AGNA.

No es d'aixó que't vull parlar. Sé molt bé que'l teu pare y... fins la teva marastra, no desconeixen que tu ets el meu amant. Però també saben qu'ab aixó no't compromets a res. No demano ni accepto res. La teva llibertat y la meva també's troban, donchs, lluny de tot perill... Però tu ets injust. No ho dich, t'ho repeteixo, per lo que tu't pensas. Conech ben clarament la meva situació...

JORDI.

¿Peró a qué venen aquests discursos? ¿M'ho vols dir?

AGNA.

Perque sabent com sé que ningú ignora aquí las nostras relacions, ma presencia continua en aquesta casa fa molt difícil la meva situació, que tu, ab la teva actitud contraria als teus, complicas encara més.

JORDI.

No'm puch dominar. Tinch massa fel a l'ánima.

AGNA.

Si tu no t'esmenas, me veuré obligada a fer cada día menys freqüentas las meas visitas a n'aquesta casa...

JORDI.

No, no ho diguis, Agna! Tot lo que vulguis avans qu'aixó!

AGNA.

De tu depén. Jo vinch aquí cada día y'm valch de tots els recursos pera fer menys desagradable la meva presencia. Però crech que tu, per la teva part, podrías fer quelcóm ab el mateix ff. Mentres sopavam has estat implacable ab tothóm. Per un moment he cregut que tot anava a acabar... de

mala manera. Ja haurás entés que la lectura ha sigut una excusa. Però cal que't reprimeixis...

JORDI.

¿Ara'm vols sermonejar? El moment no es massa oportú...

AGNA.

Lo que't dich es que no deus excitar, ab el teu mal humor, la gelosía de la teva marastra...

JORDI.

¿La meva marastra? ¿La gelosía?... ¿Peró qu'es lo que't dius?

AGNA.

Sé ben bé lo que'm dich. No'n dubtis: la Clara está gelosa de nosaltres.

JORDI.

Peró si la Clara no m'ha pogut veure may, ni quan era petit! Si va ésser ella qui m'allunyá d'aquí quan el meu pare va tornarse a casar!... Aixó tu no ho sabs ni ho pots saber!

AGNA.

Aixó no impedeix que la Clara miri avuy ab innegable aversió la nostra amistat...

JORDI.

La Clara mira ab antipatía tot lo que a mi's refereix. ¿Quín respecte'm pot, donchs, inspirar aqueixa dona, en qui devía jo trobarhi una segona mare, per més que fos ben jove, quan justament va ésser ella qui'm feu surtir de la meva llar—de la *meva*, ¿ho entens?—allunyantme del afecte del meu pare!

AGNA, *excitada, guaytant cap a la esquerra.*

La Berta torna. Vina... després parlarém. Cal qu'assisteixis a la lectura. Més tart m'acompanyarás a casa... Vina. (*Se'l endú cap a la dreta. Surten.*)

ESCENA III

CLARA, *després* BERTA.

(*Clara entra poch a poch per la dreta. Després d'haver avensat un xich, se tomba vers la porta per hont ha surtit Agna. Després, com distreta, guayta a son entorn y va a asseures al canapé de la esquerra. Encreuha l'una cama sobre l'altra, recolzantshi, mentres ab la mà s'agafa la barba. Y sense que sos ulls mirin enlloch, se queda en la mateixa posició, concirosa.*)

BERTA, *desde la porta de la esquerra.*

Cóm! ¿La senyora no assisteix a la lectura?... La senyoreta Agna se'n ofendrà! (*Clara continúa impassible, com si res hagués sentit. Berta, veyent que no obté cap resposta, mou el cap. Al moment s'adona de las joguinas escampadas per terra.*) Però miri de quína manera aquest diablet d'Adela ha posat la sala! Y tot ho ha fet en un tancar y obrir d'ulls, d'ensá qu'ha tornat de passeig! (*Recullint las joguinas.*) Aquesta nena es un argent viul

CLARA, *sense moures.*

Berta...

BERTA.

¿Qué mana, senyora? (*Pausa.*)

CLARA, *després d'una curta vacilació.*

Donguim el paneret de cusir, y a més acostim el vetllador...

BERTA.

¿Cóm?

CLARA.

Escolti, Berta. Miri... No, res, res... vagi, vagi; donguim el paneret...

BERTA,

mouent de nou el cap, se'n va cap al fons de

la escena, agafa 'l vetllador, sobre 'l que hi posa un cistellet ple de cintas y de retalls, y 'l porta a la vora de Clara que, sempre concirosa, no s'hi fixa.

Senyora, aquí té'l vetllador...

CLARA, *com si s'acabés de despertar.*

¿Qué n'he de fer?... Ah, sí, donguim, donguim, no me'n recordava... (*Agafa 'l cistellet de cusir que hi há en el vetllador y se'l posa demunt dels genolls.*)

BERTA,

agafant la nina embolicada ab una capeta blanca.

Peró miri, senyora, cóm está aquesta capeta! Mí-risho: el forro descusit... Oh, y'l passamá tot romput... Hónt s'es vist aixó!... Vestir la nina ab aquest bé de Deu de vestits pera ferlos malbé d'aquesta manera!... Aquest diable d'angelet se'n pensa una cada día, però cada día la fa més grossa... (*Veyent a Clara sempre dominada per la mateixa distracció.*) Dispensi, senyora... ¿que potser ha passat alguna cosa?...

CLARA, *ab rapidesa.*

Berta! No'm fassi cap pregunta devant dels altres... sobre tot devant dels altres!... No s'amohini per mi...

BERTA, *tímidament.*

Jo ho deya...

CLARA.

¿Que l'han notada la meva ausència?

BERTA.

No ho sé... de totes maneres... me sabria greu pel senyor Carles. Està tan content quan té al seu fill a la vora, després de tants anys de tenirlo llunyl... Penso, per altra part, que la presència de la senyoreta Agna deu... no sé qué dir... però cal pensar en tot lo qu'ha dit el senyor doctor. (*Imitantlo.*) «Sí, senyora, a n'en Carles li cal quietut, molta quietut. El més petit disgust podria ocasionarli terribles conseqüències, perque la seva malaltia...» Y no sé las altres cosas qu'ha dit. Però encara que no recordi totes las sevas paraulas, lo qu'ha volgut dir ja ho he entés. (*Clara deixa caure'l vestidet de la nina que té entre mans, y retorna al ensopiment d'avans.*) Altrement, no sé qué pensarne de la conducta de la senyoreta Agna... Y's mostra tan amable ab vosté...

CLARA, somrihent amargament.

Fassim el favor de callar...

BERTA.

El senyoret Jordi, pel contrari, me sembla un xich extrany... tal vegada sigui la preocupació que

li dona'l seu llibre, aquell de que parla tant ab la senyoreta... Però'm sembla qu'en el fons... (*Souhen de la banda de dins las veus de Giuliani, Carles, Agna y Fordi, que parlan quasi alhora.*)

GIULIANI, *desde dins.*

Molt bé, molt bé, senyoretal Oh, sí, sí: hi há un encís exquisit en aquellas páginas! Molt bé, la felicitado de tot cor!

CARLES, *desde dins.*

Es veritat, es veritat!

AGNA, *desde dins.*

Oh, per l'amor de Deu, no'm fassin tornar vermellal

(*Clara, aixecantse de moment, mostra en son rostre tota la palidesa d'un gran sufriment mal dominat.*)

BERTA, *esglayada.*

Senyorall...

CLARA, *escoltant febrosament.*

Callil

BERTA.

Miri que venen!... y voldrán saber, preguntarán!...

CLARA, *excitada.*

¿Qu'es, qu'es lo que voldrán saber?

BERTA.

Vosté está torbada, la seva grogor...

CLARA.

Callil! Ja li he dit que no'm parlés de res!

BERTA.

Ja son aquí; pensi en el senyor Carles...

ESCENA IV

ELS ANTERIORS, JORDI, CARLES, GIULIANI, AGNA
y ADELA.

(Aгна empeny la cadira de rodas hont seu Carles.)

ADELA, *corrent vers Clara, que, asseguda de nou, té
entre mans el vestit de la nina.*

La meva mamá m'está fent el vestidet pera la pobreta Mimí! Que n'es de maco, miréusell! *(Li pren el vestit de las mans, y mirántsel, esdevé seriosa*

de moment.) Però si no hi has fet res! Està com estava... El diumenge encara no'l tindrà'l vestidet nou... Pobreta Mimí, aquí ningú la estimal...

BERTA, *agafant a Adela per un bras y ensenyantli la nina embolcallada ab la capeta.*

Vingui aquí, senyoreta guapal Miri cóm ha posat aquesta capeta... Però miri... no fugi... miri quín negoci qu'hem fet! (*Tracta de treure la capeta a la nina.*)

ADELA.

No, no! Dom, no vull que li treguis la meva capeta! Tindrà fret... Dom, dom! Es meva... es meval...

BERTA.

Estigas quieta! ¿No te'n donas vergonya? Guayta'l forro, el passamá, miratho tot ben bé, y després parla, si gosas!

ADELA, *deixantse caure sobre'ls genolls de Clara.*

Mamá, mamá maca, vull la meva nineta! No vulguis que li treguin la capeta, mamá! (*Picant de peus.*)

CLARA.

Berta... dónguili la nina, no la fassi cridar tant!

ADELA.

Sí! Es meva, es meva, es meva!

BERTA.

Donchs agáfila, si la voll Però no'm vingui més al darrera ¿sab? que ja no la estimo! (*Li dona la nina y li fa un petó.*) Y recórdissen que may més se m'ha d'acostar, may més, may més, may més!... (*Se'n va per la porta de la esquerra. Adela's dirigeix vers Clara, que li agafa'l cap y li cobreix de besos.*)

JORDI, acostantse a Clara y mirantla ab ironía.

Per lo que's veu, a la meva marastra no li agrada gayre la lectura ¿veritat? (*Bufa la cendra del tabach.*)

CARLES mira a Jordi ab inquietut. Després a Agna.

Perdoni, senyoreta: ¿me vol empenye cap aquí?

AGNA, amablement.

Ab molt gust! (*Va empenyent la cadira fins que Carles queda vora la tauleta de la dreta.*)

CARLES.

Aixó es. Gracias, senyoreta.

JORDI, *a Clara.*

No li demana gran cosa...

CARLES.

Jordi... y tu... ¿quán ens voldrás llegir algún fragment dels teus treballs?

GIULIANI.

Si he de dir la veritat, estich desitjós de conèixer-los.

JORDI, *ab ironia mal dissimulada a Carles.*

Y... a tu ¿t'interessan... els meus treballs?

GIULIANI.

Quina pregunta! Es clar: fins m'interessan a mi!

CARLES.

Sé qu'es una idea que't consúm... Voldria véure-ten lliure...

JORDI, *descomponentse.*

L'assumpto de l'obra ja está planejat. Ara'm cal coordinar las ideas, però... *la materia no'm respón!*

CARLES.

Donchs, espera. Aixó demostra que la facultat corresponent á la idea teva encara no ha entrat en acció.

JORDI, *ràpidament.*

No! La concepció tota del meu treball es filla de mi mateix! Tu no ho entens! (*Ab exaltació que creix.*) Os vull fer entrar dins la essència de l'obra meva, vull desplegar...

AGNA, *torbada.*

No! (*Després, en veu baixa.*) ¿Per qué parlas?...
Callal (*Altra pausa.*)

GIULIANI

en el fons de la escena, guaytant cap a la vidriera.

Oh, quína hermosura! Mirin quína nit paradisiàcal
Aquí tots ens sentím poetas á la forsa. ¿Qué me'n
diu, Jordi?

JORDI, *guaytant a Clara intencionadament.*

Sí, es veritat: las cosas que desprenen un indefinible sentit d'atracció... encara que s'envoltin d'un ombrívol misteri que demana l'atenció de tots els que siguém capassos...

GIULIANI.

Oh, si he de dir la veritat, jo no anava pas tan lluny. Qué hi faréml... Me limitava, dominat per un sentiment d'admiració, a donar una lleugera idea de lo que no sabría expressar...

CARLES, *rihent ab sa rialla de malalt.*

Síl... Sí... Tampoch aquest pot expressar lo que senti Però de tant en tant, de tant... (*Vol riure, mes sols arriba a contraure'ls músculs del rostre descarnat, tristament.*)

JORDI, *ombrtvol.*

Ja, perque tu sempre has pogut expressar las tevas ideas... (*De moment.*) Però ¿n'has tingut may en la teva vida?

AGNA, *en veu baixa.*

Jordil

ADELA.

¿Ho vols, mamá?

CLARA,
posant una mà sobre la boca d'Adela.

Pst, callal

ADELA.

Deixam, mamá. Corro a buscar las cintas. Però ¿me'l acabarás desseguida'l vestidet?

CLARA.

Sí, ves. Quédathi. (*Adela se'n va per la porta de la esquerra*).

CARLES.

Es cert, no't falta geni... Qué hi vols fer. Jo he tingut molt pocas cosas per comunicar a la humanitat...

GIULIANI, a Carles.

¿Qué vols dir?... Tu ets qui ets, y t'has sabut fer un nom ab el teu trevall y 'l teu enginy... (*Jordi fa un gesto de mofa. Giuliani, a Jordi.*) Ab el seu enginy, sí senyor! (*A Carles.*) Y després, expressar, expressar... però ¿qu'es lo que vols expressar? Serán els teus trevalls sobre arqueología: y, a veure, ¿qu'es tot aixó?

CARLES.

Qué vols que te'n diguil

JORDI.

Ja: ¿qué volen que'ls hi digui ell? No té res per dir, ell... ja que callá, es ben clar...

GIULIANI.

Peró, en fi...

JORDI.

Vaig a contemplarla de la vora, aquesta nit paradisiàca...

CARLES.

Peró ell es célebre...

GIULIANI.

A París.

CARLES.

Qu'es com serho per tot el món...

JORDI, *que s'havia allunyat, retorna.*

A París, sí... es veritat... a París, ahont he sigut en-
viat per la bondat de la meva juvenil y graciosa ma-
rastra... y... també per la teva bondat, estimat papá...
(*A Giuliani.*) A París, ahont n'hi há prou ab algu-
nas narracions y alguns versos... ¿Qué vol dir?

GIULIANI.

Bal

JORDI *se'l mira ab somrís de llástima. Pausa curta.*
Després a Carles, ab violencia.

Peró ¿creus tu qu'existeixen moltes criatures humanas qu'hagin gosat mirarse l'ánima en sas visions internes?

CARLES.

En el meu temps, els homes eran objectius, com diuhen avuy, y no podían tancar-se en 'sí mateixos porque's sentían atrets per la vida total de la humanitat.

JORDI.

Peró ¿existeix tal vegada una humanitat fora de nosaltres?... (*Giuliani vol parlar.*)

CARLES, *a Giuliani.*

Déixal dir, déixal dir. (*A Jordi.*) No solzament existeix, sinó que nosaltres devém preocuparnos de las alegrías y dolors d'aquella humanitat, y oblidarnos de nostras alegrías y dolors particulars... Aixó es la vida: reintegrant la comunitat d'afectes, d'amor, d'odi, de passions, puig se perden tots els vincles quan vivím fora de nosaltres mateixos...

JORDI, *enutjat.*

Peró ¿pot existir una realitat fora de nosaltres mateixos?... El bé, el mal, son ideas fetas materials

en nosaltres, en l'home, y's juntan ab la nostra consciencia per medi de sensacions *subjectivas*: per'xó's diferencian en cada home. Repeteixo que'l bé y'l mal solzament existeixen en nosaltres mateixos... Y nosaltres no cumplím els propis devers ab la nostra vida interior, sinó quan posém per demunt de tot la nostra veritat íntima que's fa centre de la nostra propia lley. Escoltéu. Entre una hora y altra de la meva vida, hi há un nou miratje, que m'obliga a reconeix una causa suprema en els aconteixements de la voluntat que jo anomeno meva. Y avans de las revelacions de l'ánima, el meu pensament no reconeix altra realitat fora de la present. La nostra veritat ens arriba al esperit per vías que nosaltres no deixém may voluntariamente obertas. Aquestas paraulas, ja ho sé, els hi deurán semblar faltadas de sentit, donchs vostés no pensan de la mateixa manera. (*Els contempla un moment, en silenci; després, somrihent ab mofa y arronsant las espatllas ab despreci, se'n va pel fons.*)

CARLES, *a Giuliani, que s'ha quedat mirantlo ab aspecte de cómic esglay.*

¿Y bé?...

GIULIANI, *imitantlo.*

¿Y bé?...

AGNA, *dirigintse vers Clara, ab fredor.*

Mírinla: es una mare que val més or que no pesa.

Sols pensa en la seva filla... ¿Qu'es aixó? (*Prenentli de las mans el vestidet.*) ¿Un vestidet pera la nina de l'Adela? Mirinsel.

(*Carles s'apreta dolorosament els polsos.*)

GIULIANI.

Ah món, ah món, cóm caminas!...

ESCENA V

ELS MATEIXOS y'l DOCTOR D'ALBANO.

DOCTOR, *desde dins.*

¿Se pot entrar?...

GIULIANI, *surtintli al encontre.*

Heusaquí al nostre estimat doctor!

DOCTOR.

He entrat sense compliments ni ferme anunciar...

CLARA.

Ben vingut, doctor. L'esperavam impacients...
(*Li dona la mà.*)

DOCTOR.

Moltas gracias, senyora.

CLARA.

Aquí l'hem trobat molt a faltar, molt més de lo que pugui pensarse...

DOCTOR.

M'ompliré d'orgull, senyora...

CARLES.

Es veritat, la Clara té rahó: creguiho, l'hem sentida de debó la seva ausencia, estimat D'Albano.

DOCTOR.

Y vosaltres ¿cóm anéu? Me sembla que tu deus tenir motius pera estar satisfet ¿veritat?

CARLES.

Y si...

DOCTOR.

Potser m'he fet esperar un xich massa, aquesta tarda ..

CARLES.

En Giuliani m'havía parlat dels teus negocis.

DOCTOR.

¿Qué vols ferhi? S'han hagut de despatxar tants d'assumptos! Aquests congressos científichs donan lloch a mil menas de revelacions qu'exigeixen una serie inacabable de diligencias... Avans de que me'n oblidi: ¿has pensat en aquellas notas de que'm va parlar el director de las excavacions de Roma, y de las que't vaig fer referencia en la meva carta darrera?

CARLES.

Sí, sí, quan te'n vagis te las donaré.

GIULIANI.

Y a propósit: ¿qué me'n dius de las excavacions?

DOCTOR.

Oh, es cert, son molt interessants; n'estich entusiasmat! El teu amich es un verdader sabi. He pasat ab ell totas las estonas que la medecina y'ls congressistas m'han deixat lliure.

ESCENA VI

ELS MATEIXOS, BERTA y ADELA.

ADELA,

entrant per la esquerra, corrent. Porta papers.

Mamá, mamá, mamá!

BERTA, *corrent al darrera.*

Porta aixó! Veyám si ho farás malbé com fas ab tot... dolentotal!

ADELA, *amagantse darrera de Carles.*

No es pas teu aixó. Deixam estar, dolental...

BERTA.

¿A mi'm dius dolenta?

CARLES.

¿Qué diable es tot aixó? A veure!

BERTA.

La he trobada remenant els papers del senyoret Jordil... ¿Qué li sembla, eh?

AGNA, *vivament.*

¿D'en Jordi?

BERTA.

Sí, senyora. Si n'hi falta algún y ho arriba a notar, ell que s'hi passa nits senceras...

CARLES.

Peró aquesta nena's torna de la pell del diable! A veure... dom aquests papers, y cuydado a tornarhi may més ¿entens? Dom.

DOCTOR, *volent pëndreli'ls papers.*

Dónamels a mi, sigas bona minyona.

ADELA, *qué's fixa en D' Albano, fa un crit, y deixant caure'ls papers, fuig vers Clara.*

El doctor no, el doctor no, mamá!

DOCTOR.

Sembla qu'hagi vist al dimonil

CLARA, *besantla.*

No, no, maca, est ab la mamá, calla. El doctor t'estima... ¿per qué fas aixó?

ADELA.

No, no l'estimo, no l'estimo al doctor, mamá...

CLARA.

Vingui, Berta, empòrtissela, que ja farà bondat.
(*A Berta, en veu baixa.*) Fássili beure una mica d'aygua.

(*Berta s'emporta a Adela per la esquerra.*)

DOCTOR, *recullint els papiers.*

Quín temperament tan extrany! D'ensá d'un día que'm va veure curar al jardiner ¿te'n recordas?
(*A Carles*) no li hem pogut vence la por. (*Examinant els papiers.*) Però ¿quí ha escrit aixó ab tintas de tants colors?

CARLES.

En Jordi, ¿no ho has sentit? Diu qu'aixís veu mellor lo que vol significar.

DOCTOR.

Voldria véurel: ¿ahónt es ara?

GIULIANI.

Allá fora, al jardí. Ha anat a contemplar d'aprop

aquesta nit paradísíaca... Aixís ho ha dit, son las sevas paraulas...

DOCTOR.

Ah, jal (*Mirant de nou els papers.*) Llegir, tractantse de literatura, no es cap indiscreció, y si de cas solzament ho es en part... (*Llegint.*) «Jo visch en una eterna interrogació. Ja fa molt temps que visch en una ansietat insostenible, esperant quelcóm que no arriba may. Es una cosa horrible. No pot dirho qui no ha sentit may tot el pes d'una gran idea informe que resta massa temps en nosaltres, perque triga l'hora de la lliberació, de la llum! Dintre del món qu' es meu, dintre de mi, jo he compost la mevá vida: però ¿llisca aquesta tal volta indiferenta pera tot lo que no hi ha penetrat la imatge del meu desitj? Totas las cosas tenen pera mi nous aspectes, però la manera com las veig me fa incapás de realisarlas, de sentir qu' existeixen... No obstant, me sembla qu' en aytals moments arribo a comprendre'l sentit misteriós de las cosas. Hi há moments en que voldría demanar compte a qualsevulga de las meas accions, perque tot lo que 'm sembla qu' está dins de mi mateix, m' impulsa a obrar en sentit determinat, fins a pesar meu. La meva individualitat s' esborra; jo solzament existeixo fora de la realitat de la vida, y'l món m' apareix com una alucinació gegantina...» (*Alsant els ulls després d'una curta pausa.*) Però ¿a qué's refereix? ¿de qui parla aquí?

GIULIANI.

D'ell mateix, me penso. Sempre's plany de no poder coordinar las sevas ideas.

CARLES, *desencoratjat*.

Sí, ja hi há quelcóm d'aixó. D'ensá qu'ha arribat aquí... potser avans... escríu cada día, mes no arriba a expressar lo que desitja. Y aixís passa moltes horas esforsantse pera donar forma sensible a lo qu'ell anomena la seva gran novela; però, en realitat, no fa altra cosa qu'analísarse ell mateix, observar tots els seus actes, criticarlos; en una paraula, escríu el seu diari intim.

GIULIANI.

Y aixó s'explica perfectament: no pensa més qu'en sí mateix. La vida que'l rodeja no li desperta cap afecte. Y ningú deu extranyarse de que respongui a un compliment ab una frase freda, punyenta o devegadas mal intencionada.

DOCTOR.

No es gayre agradós el retrat que tu fas d'en Jordi devant del seu pare...

GIULIANI.

Peró es fidel, y aquest ho sab ben bé. (*Signant a Carles.*)

CARLES.

Deixemho corre, fesme'l favor...

GIULIANI, *al Doctor.*

¿Ho veus? Tots els pares son iguals!

DOCTOR, *a Carles.*

¿Y dius que continúa dedicantse a n'aquest género d'análisis? (*Carles fa que st ab el cap.*)

DOCTOR.

¿Quánts anys té, en Jordi?

CARLES.

Vintissís. (*Pausa.*)

DOCTOR.

Ah... la manía del análisis es un mal que caracteriza'l nostre temps; y, en veritat, té'ls seus perills!

CARLES.

¿Els seus perills?

DOCTOR.

Sens dubte, com l'alcohol.

GIULIANI.

¿Com l'alcohol?

DOCTOR.

Sí. L'alcohol pot portar al enervament o la bogeria, segons els casos; l'análisis crea també bojos e insensibles. Els primers son morts pera la rahó, els segons pera la voluntat. Però ¿per qué en Jordi no es aquí?

GIULIANI.

Perque, segons acostuma, s'haurá tancat en sí mateix, allá baix. Però ja vindrá, no tinguis por.

DOCTOR.

Está bé. Guardaré aquests papers; els hi vull ensenyar jo mateix...

AGNA, *ab cobdicia.*

Doctor, si no li sab greu, voldria guardarlos jo...

CLARA,

ab veu conmoguda, però reprimintse desseguida.

No!

(El Doctor, dissimulant malament la seva admiració, entrega'ls papers a Agna, que li dona las gracias ab una petita inclinació. Pausa.)

CARLES, *tractant de dominar la situació.*

El doctor D'Albano, la senyoreta Agna Falchi, escriptora eximia... (*Abdós saludan.*) Y, com pot suposar, una companya d'en Jordi...

DOCTOR.

Es pera mi un gran honor... ¿Fa molt temps que'l coneix?

AGNA.

Molt temps no. Ens varem trobar per casualitat a Venecia. He sabut que venía a Florensa y qu'era fill de Carles... Y a més, com que la Clara y jo estém unidas per una antiga amistat... (*Mirant a Clara.*) Per altra part, en Jordi, com a literat, no m'era desconegut...

GIULIANI.

Senyors, els deixo...

CARLES.

¿Tan aviat?

GIULIANI, *al Doctor.*

¿Te quedas?

DOCTOR.

No, vinch ab tu. (*Disposantse pera saludar.*) Donchs...

CARLES.

Espérat un xich, t'haig de donar aquells papers.

DOCTOR.

Es veritat, no me'n recordava. (*A Giuliani.*) Espérat un moment.

CARLES, *indicant la cadira ab rodas.*

Clara ¿vols fer el favor?...

AGNA.

Permetim, ja ho faré jo... (*Empeny la cadira cap a la porta dreta.*)

CARLES.

Gracias, senyoreta. (*A Clara.*) Encén el llum del meu escriptori, Clara. (*Desapareix.*)

GIULIANI.

Ja vením desseguida, Carles.

ESCENA VII

EL DOCTOR D'ALBANO y GIULIANI; *després* CLARA.

DOCTOR.

Giuliani... (*Se miran un rato abdós, com esperant cada un que l'altre comensi á parlar.*) ¿No m'has de dir res?

GIULIANI.

¿Vols dir que no ets tu qui vol preguntarme quelcóm?...

DOCTOR.

Es veritat, sí... perquè'm sembla que hi há certa analogía entre las tevas paraulas d'aquest matí y algunas cosas que aquí passen y que jo no entench.

GIULIANI.

Ni jo tampoch.

DOCTOR.

¿Cóm?

GIULIANI.

Aixó es lo que jo pregunto: ¿cóm? Però es una pregunta que queda sense resposta. Ay, amich meul La vida es aixís! No es molt profund aixó que dich, ja ho sé: però expressa moltes cosas.

DOCTOR.

Y tantas! Al menys, veig qu'estás tan admirat com jo.

GIULIANI.

Y més, potser. Y'ls motius no'm mancan. Figúrat: he vist tantas cosas aquests darrers días!...

DOCTOR.

Aixó es justament lo que'm cal pera poder comprendre...

GIULIANI.

Cal De tot lo qu'he vist, no més ne treurías una conseqüencia.

DOCTOR.

¿Quína?

GIULIANI.

Que soch un cap de carabassa.

DOCTOR.

Ves, home! Fins ara m'havía cregut que parlavas ab formalitat.

GIULIANI.

Sí que hi parlo. ¿Per qué'n dubtas? ¿No deyas que la relació de lo qu'he vist te faría comprendre

lo que no he pogut explicar-me jo veyentho cada día?

DOCTOR.

Peró vina aquí, digam: ¿qué'n pensas?

GIULIANI.

¿Y qué vols que'n pensi si no hi entench res, si no's pot mirar res de lo que aquí passa sense que a un li vinguin ganas d'enviarlos a tots a passeig? ¿Vols que't digui una cosa? Donchs mira, jo me'n vaig, y quant més aviat mellor. Vaig venir pera passar uns quants días en repós, però ara me'n torno. Aquí tots semblan enemichs. No't fihis d'apariencias: En Jordi no obre la boca més que pera deixar anar una brometa de las sevas, que molt sovint son tan punyentas qu'ab prou feynas pots reprimirte. En Carles, naturalment, aguanta y calla. La Clara, per la seva banda, s'ha tornat un autómata que's mou d'aquí d'allá, ab un aspecte forsa extrany y ben difícil d'explicarse, donchs clarament se veu qu'obra en un sentit mentres que la seva voluntat la inclinaría a ferho precisament al revés... Aquí no hi há més que una sola y ferma voluntat: la d'Agna.

DOCTOR.

Vaja, ja hi hem arribat, al últim! Peró ¿quí es aquesta senyoreta, y qué hi fa aquí?

GIULIANI.

Aixó no ho sé, ni ningú ho sab. Es a dir, sí qu'ho sab algú: ella.

DOCTOR.

¿Es veritat qu'es una escriptora?

GIULIANI.

Y tan veritat. Llegeix aquests diaris y veurás que'n parlan en termes qu'afalagarían a més de quatre talents. Sobre tot desde la publicació d'un opúscul verament satánich, quin esperit informador es enterament d'en Jordi.

DOCTOR.

¿Cóm? ¿Y ell renunciá aixís a sas obras?

GIULIANI.

Mal de son grat. Si'l sentissis quan parla de las obras que té al cap, te'n farías creus.

DOCTOR.

Bé, vaja...

GIULIANI.

Pots ben creurem. Y aixó que ja sabs que no m'entusiasmo fàcilment. Quan las agafa per aquest costat, es tot un altre. Llavors sa verbositat se transforma en un fervor extraordinari, y té una visió tan extranya de las cosas, que verament encisa y convens. Però no passa d'aquí. Mentres tant ella, Agna, recull tot lo qu'ell inadvertidament escampa, y son nom corre triomfalment de boca en boca; y, per la seva banda, el compensa de la manera que pot...

DOCTOR.

¿Y ho sab en Carles?

GIULIANI.

Afigúrat si m'extranya y m'indigna'l veure una semblant passivitat en aquell home, quina fermesa de carácter y quina energía foren un jorn proverbials!... (*Pausa.*) Potser en Carles creya trobar un consol en la companyía d'en Jordi, bon xich esperonat pels triomfs literaris del seu fill: però aquest no té may una paraula d'afecte, de conhort o de benevolensa. Al revés: sempre sorrut, cáustich, sardónich quan no obertament agressíu, fins a tren-carli'l respecte ab las formas més violentas. No he vist may una semblant manca de sentit moral... Y en Carles calla!

DOCTOR.

No li fassis retrets al pobre Carles. Desde'l día que succehí la terrible desgracia que l'ha reduhit al estat en que's troba, no pot ésser responsable de res. Considera cóm la seva forta naturalesa, impetuosa, sanguinia, ha degut reprimirse. Tenía en el seu organisme massa elements de vida: d'aquí la depressió moral y física que li observas.

GIULIANI.

Es cert, es cert. Si l'haguessis vist en certs moments, quan dirigía las excavacions!... Imposaval Imagínat, donchs, la meva angoixa al véurel ara reduhit a aquest estat. Es verament dolorós el seu present, y la seva extranya actitud.

DOCTOR.

Molt més extranya y quasi inexplicable es la de la Clara, segons m'has contat. Perque ella, que primer sapigué y volgué allunyar á n'en Jordi... perque ja podém dirho, no ha demostrat may gayre afecte per aquest xicot... S'explica, ja ho sé, y no comprench perfectamente. Las passions humanas tenen sas lleys: y en Jordi li recorda que, avans qu'ella, un'altra dona possehí tot l'afecte del home ab qui avuy está unida. Per'xó ha sentit sempre tanta necessitat d'allunyarlo. En aquest xicot, pot dirse que hi veu personificat un adversari.

GIULIANI.

Donchs, si vols admirarte més, pensa qu'ara'ls papers s'han canbiat y qu'en Jordi ha pres l'actitut de la Clara, mentres qu'ella... ¿cóm t'ho diré?..

CLARA, *entrant per la porta de la dreta.*

En Carles els estimaría que fessin el favor de anarhi un moment.

DOCTOR.

Ab molt gust, senyora.

CLARA.

Dispensin ¿eh?

DOCTOR.

¿Vol callar, senyora? (*Surten per la segona porta de la dreta, y's topan en el llindar ab Agna.*)

AGNA.

No, doctor, permetim: fassim l'obsequi de passar vosté... Gracias. (*Surten el Doctor y Giuliani, després de saludar.*)

ESCENA VIII

CLARA y AGNA; JORDI *quan s'indiqui.*

AGNA.

Quín tipo més especial aquest doctor!... (*Petita pausa.*) Vete'm aquí. Aprofito aquest moment pera poderte parlar a solas. Crech que tením quelcóm que dirnos.

CLARA.

Jo tinch moltes ganas de ferte algunas preguntas.

AGNA.

¿Sí?

CLARA.

¿Te'n extranyas?

AGNA.

No: lo qu'extranyava era que no'm preguntessis res. Feya tant temps que no'ns havíam vist!...

CLARA.

Es veritat, molt temps! (*Pausa. Agna roda per la escena, tafanejantho tot, y finalment va a asseures en el canapé de la esquerra.*)

AGNA.

Donchs sí, Claretta: aquesta vetlla t'has aburrit molt, y també un xich durant la passejada... Sí, sí, prou que me'n he adonat. Però jo no'n tinch la culpa, sobre tot per lo del passeig! Tu has volgut venirhi...

CLARA,

ab veu fosca que traheix el sentit de sas paraulas.

No... y aral Però si m'he divertit d'alló més...

AGNA.

Ca, no. Ja veurás, es natural: pensavas ab el teu marit... que necessita molts cuydados... (*Pausa.*) ¿May dirías cóm me'n he adonat? ¿Sabs quan *en Jordi*... y jo hem trencat per aquell camí que'ns amagava de vosaltres? Allavors tu'ns has cridat, y diriginte a n'en Jordi, has dit: «¿No sería mellor que'ns en entornessim? En Carles está tot sol, y además, l'ayre es tan humit, que a vosté no pot serli bo...» Y la veu te tremolava...

CLARA, *torbada.*

¿Sí? No m'hi he fixat...

AGNA.

Jo sí... Oh, jo'm fixo en moltas cosas. Sí, Claretta,

sí: he reparat que tens l'anim molt decaygut...
Deus sufrir...

CLARA.

¿Jo? T'equivocas.

AGNA.

No, Clara, no m'equivoco. Digas que vols amargarme tas penas. Sí, sí, però fas mal fet; permetem que t'ho digui, fas mal fet. ¿No som molt amigas, molt bonas amigas? ¿Y donchs?...

CLARA, *boy barbotejant.*

Sí qu'ho som... però es que... jo no'n tinch de penas...

AGNA.

Mira: en la vida no hi há res que valgui 'l treball d'encaparrarshi: res, ¿entens? Y per aixó'm regira que la gent se migrin y consumin... Y a nosaltras las donas encara'ns convé menos: perdém la frescor, ens torném vellas... y no podém exercir nostra influencia sobre aquells de qui *volém* ésser estimadas... o més ben dit, de qui *voldríam* ésser estimadas... y aixó es una crudel humiliació. ¿Qué me'n dius tu, Clareta?

CLARA.

Si estimém, es natural... (*S'ha acostat a la taula com si busqués quelcòm o volgués arreglar els objectes, encara que no fa més que desordenarho tot. Pausa.*) ¿Que deyas alguna cosa?

AGNA, aixecantse.

Sí, deya que cal avisar a n'en Jordi: ja es tart.

CLARA, estremintse.

No, no es tart....

AGNA.

¿Veus? Al pronunciar «no, no es tart,» la teva veu té la mateixa entonació y tremola igual que quan aquesta tarda has dit a n'en Jordi que tornessim a casa... perque la humitat el podíja perjudicar... ¿Y ara tampoch te'n has adonat.?

CLARA.

Tampoch.

AGNA.

Es extrany! (*Pausa.*) Clara, ¿no deyas que'm volíja preguntar moltes cosas?...

CLARA.

No fa gayre que parlavas del teuencontre ab en Jordi, a Venecia...

AGNA.

Ah, ¿que vols saber cóm va ésser?

CLARA.

Sí (*Pausa.*)

AGNA.

Oh! Va ésser un encontre disposat per un extrany designi. Aquell jorn quelcóm m'anunciava una primavera d'idees novellas. Me semblá qu'alahoras mon ánima renaixía, perque las sensacions m'arribavan d'una manera extraordinaria. La natura s'era rejuvenida, y un nou encís idealisava la vida. (*Exaltantse de mica en mica.*) Aquell jorn vaig viure la vida per primera volta.

CLARA, *com ubriagada per las paraulas d'Agna.*

¿Y en Jordi?

AGNA.

Espérat. ¿Qué deya?... Ah, sí, ja me'n recordo. Persisteixo en la meva idea. ¿Tu no creus que hi há una forsa oculta qu'ordena'ls adveniments?

CLARA.

No ho sé, no ho sé. Segueix, cuyta...

AGNA.

Hi há algunas ánimas que viuhen una vida indecisa fins al jorn que's revelan a ellas mateixas. Jo fins he arribat a creure que la meva veritable existencia comensá'l día que vaig coneixe a n'en Jordi.

CLARA, *acaronantla.*

Sí, segueix, párlamen d'ell, d'en Jordi; no t'entretinguis ab digressions, ceneixte al teu objecte...

AGNA, *com ferida per l'última paraula.*

¿El meu objecte? Sí, just: *el meu objecte!* May has dit res tan senzill y profund!

CLARA.

No sías crudel, Agna!

AGNA, *després d'una pausa.*

Era la festa del Redemptor, a Venecia. Cosas grans guardava pera la meva ánima l'espectacle d'aquella consagració nocturna. Una salva, seguida d'una gran cridoria, m'anunciá que l'hora era arri-

bada. Vaig baixar la escala de mon hostatje ab ansietat mal reprimida, creyent trobar com cada día góndolas a ma disposició. Imaginat la meva angunia al veure que no n'hi havía més que una, ja a punt de partir, ab un jove tot sol: era...

CLARA.

¿En Jordi?

AGNA.

Al veure la meva contrarietat, va oferírmela ab aquestas paraulas, qu'al primer moment no vaig poder esbrinar si eran dictadas per la cortesía o per l'aixelabrament: «Si's resigna a soportar la meva companyía, senyoreta, pot considerar aquesta góndola com a seva.» No sé per qué'm mancá'l coratje de rebutjar el seu convit, y vaig saltar a la góndola, que comensá a allunyarse ab un moviment quasi imperceptible. (*Clara's deixa anar com mancada de forsas.*) El murmuri d'una gran gentada joyosa, ubriaga, ens arribava després dels acorts esvanits de músicas confosas. Un extrany resplandor tantost vert, tantost rosat, ens apropava y'ns allunyava, ab sas intermitencias, las construccions marbrencas, posant una nota de vida en l'or vell de llurs incrustacions. Nostres cors bategavan sota l'impuls d'una ansietat creixent... La marinada expandía sa frescor en la serena de la nit... Un instant després, un crit d'admiració eixí del pit pantejant d'en Jordi: havíam arribat al canal de la Giudecca. Me semblá que

d'un somni passava a un altre més meravellós encara! La sobtada sensació excitá totas las potencias de mon sér, que s'estremí en una vibració suprema, com si haguessin polsat una corda masa tibanta d'un esturment armónich! Y la «Ciutat del Silenci» aparegué a nostres ulls estonats, com en la evocació d'un somni faulós, mágicament. Milers de góndolas engallardadas guspirejavan en la *gloria* dels colors, y, per un miratje de la ilusió, se m'apareixían com una sola cosa viva, terriblement animada. Y allí tot un poble, confonent en un chor inmens totas las veus, sense subjectarse a cap liturgia sagrada, rendía culte a dugas cosas grans y terribles: el Mar y l'Arno. (*Pausa.*) Ab un moviment instintíu y dolorós, en Jordi se m'atansá, estrenyentme febrosament una má entre las sevas... (*Clara fa un moviment, que consegueix reprimir, com si volgués tirarse sobre d'Agna, que no s'ha adonat de res.*) En aquell instant me semblá veure en ell un no sé qué de trágich... quelcóm que m'atreya... Amor, no; no ho crech que fos amor: mes el seu contacte diluhía en mas venas un foch abrusador que'm vencía com un plaher dolorós... El seu esguart semblava perdres més enllá dels espays terrenals. Y en tal punt, s'hauría dit qu'era extrany a tot quant l'envoltava. No obstant, la vibració continguda de sas mans qu'estrenyían las mevas, me revelava la intensitat de sas sensacions. De sobte una potent esgarrifansa l'agitá en un gest supréu de joya y dolor. Y, dominat per una excitació febrosenca, comensá a parlar. May m'havía sentit vensuda per una més rica onda

verball! En la fluïdesa musical del període sonant, las imatjes s'hi succehían com cosas viventas. Sab dir tan bé!...

CLARA, *que ja no pot contenirse.*

Peró ¿tu'l coneixías?... ¿sabías el seu nom?...

AGNA.

No, no: aixó va venir després... (*Pausa.*) En tant el cel s'havía enfosquit; ni una estrella lluhía en la volta tenebrosa; una gran xafogor ens ofegava. De sobte, las primeras gotas d'una pluja estival comensaren a caure, y'ns aixoplugarem en la petita cambra de la góndola. (*Clara's recargola felinament; Agna segueix, ab un fil de veu.*) Abdós callavam. Son respir esdevingué més lent y prolongat. Una depressió inaguantable s'apoderá de mos niris, que sentían la reacció d'una tensió massa violenta. Després la góndola embocá un canal estret, fosch, ahont morían las veus de las cansons llunyanas... Y en la obscuritat els llabis d'ell cercaren la meva boca, y jo vaig sentir que una nova llum plovia en la meva ánima!

(*Clara, qu'haurá acompanyat l'última part de la narració d'Agna ab un plany ofegat, tenint la cara sobre'l coixí del canapé, al sentir la darrera frase té com un impuls de saltar assobre d'Agna. Després, veyent a Jordi, recula com obehint a un sentiment de por.*)

JORDI, *treyent el cap per la porta del fons, però sens entrar a la escena, a Agna.*

Senyoreta, si li sembla qu'es hora de retirar-se...

CLARA, *ab angoixa.*

Allá hi há'l doctor D'Albano que desitjaría véurel...

JORDI.

Avuy no tinch ganas de veure a ningú.

CLARA.

Peró...

AGNA, *ab fina ironia.*

¿Has sentit, Clareteta? (*A Jordi.*) Ja'l cridaré d'aquí a un ratet.

(*Jordi surt per la porta de la esquerra. Las dugas donas quedan mirantse en silenci.*)

CLARA.

Agnal

AGNA, *altiva, ab ayre de provocació.*

¿Qué hi há?

CLARA.

Suposo que, donat el teu carácter, deus preferir las ratllas dretas.

AGNA.

¿Vols dir la línia recta?

CLARA.

Aixó mateix.

AGNA.

La trajectoria més curta d'un punt a un altre...
Es un estalvi de temps y d'espai.

CLARA.

Noto en la teva veu una lleugera inflexió maliciosa, un'altra, diria, irónica, y las tevas paraulas tenen doble sentit.

AGNA.

Ah, tu reparas las inflexions de la meva veu y no t'adonas de que la teva... Sí, es clar... qué soch tontal! Sempre veyém la palla en l'ull d'altri, y no...

CLARA.

No segueixis: el teu pensament es clar, y, com sempre, respón perfectament al teu propòsit. Però'l teu pensament es fals. Jo considero perillós jugar ab las passions, especialment quan se tracta de

naturalesas capassas del martiri, però no del delictel...

AGNA.

Ah! ¿Vols, donchs, desempenyar l'ofici de la Providencia, variant el curs dels aconteixements?

CLARA.

No, no'm proposo desempenyar l'ofici de Providencia, ni intervenir en la vida d'altri pera variar la lògica dels fets. Però penso que, com dirías tu, de depressió en depressió, pot arribarse a la suprema síntesis de las amargors de la vida.

AGNA.

Perque l'anim se deprimeix quan, perduda la fe en las ideas y en las personas...

CLARA.

... se tem perdre també la propia estimació ab el contacte de tanta miseria moral.

AGNA.

¿El temor? Si ha de desaparèixe, tractantse de naturalesas capassas del martiri y no del delictel... Son tas paraulas. Aquestas naturalesas privilegiadas no permeten, o no deuen permetre, que las infecti

cap contagi, per proxim que sia. Apart de que jo crech que, per'assolir aquell estat de perfecció, es necessari cultivar molt la vida interior, anorrear las passions, elevar la propia consciencia a una altura eminent, y després mirar els actes de nostres semblants ab indiferencia y menyspreu.

CLARA.

¿Y quan els actes de nostres semblants contradiuhen el sentit pur de la humanitat y de la vida?...

AGNA.

Si no's té vocació pera desempenyar l'ofici de Providencia y no's pot, per lo tant, variar la lógica dels fets, no's deu intervenir en la vida d'altri.

CLARA.

¿Y si malgrat aixó existeix una superioritat?

AGNA.

¿Una superioritat?... ¿Y quína, si's pot saber?...

CLARA.

Aquella que neix de la forsa moral.

AGNA.

¿La forsa moral?... Però ¿tu hi creus en una forsa que regeix nostra voluntat segons els mandats de nostre enteniment?

CLARA.

¿Per qué donas a ta veu un to de sinceritat al ferme una pregunta que sabs qu'ha de sorpendrem?

AGNA.

Pero ¿tu creus de debó lo que dius?

CLARA.

La teva pregunta m'admira.

AGNA.

Furga en ton esperit, y no t'admirarás tant.

CLARA.

¿Qu'es aixó? ¿Una amenassa o un consell?

AGNA.

Llegeix ab serenitat en ta consciencia y hi trobarás la resposta.

CLARA.

¿Y quina resposta serà?

AGNA.

Qu'en la vida som lo que som, y no lo que voldríam ésser.

CLARA.

¿Y qué significa aixó?

AGNA.

Que caminas per un viarany ple de perills y de revolts que no coneixes. (*Clara's deixa caure sobre'l canapé. Agna se la mira atentament, després se li acostava poch a poquet, y recolzantse en el respalller del canapé, li acaricla'ls cabells. Clara s'estremeix.*) No tinguis por: si soch jo... Quíns cabells més hermosos, els teus, Clara! Te'ls envejo... Sí, sí, te'ls envejo de debó. Per altra banda, aixó no ha de venirte de nou, porque sempre t'ho he dit. (*Ab intenció.*) ¿Per qué amagartho? Es una passió independent de la meva voluntat; un d'aquells fets que's desenrotllan en nosaltres a despit de la voluntat mateixa. No, no: no't moguis. Deixam jugar ab els rulls del teu cabell. M'agradan de debó. (*Petita pausa.*) ¿Recordas las flors qu'en Jordi... (*Moviment de Clara*) qu'en Jordi ha cullit aquesta tarda en el lloch hont se suposa que's trobaren Dante y Bea-

tríu?... ¿Te'n recordas de las sevas paraulas? Ha dit qu'oferiría aquellas flors a la dona ben aymada... Hermosa testal Sí, sí, la teva es digna de portarlas aquellas flors.

CLARA, *aixecantse sobtadament ab els ulls esverats, trasmudat el rostre.*

¿Qué? ¿Has dit... has volgut dir?... Ah! Sí, sí, ara comprench el sentit de las tevas paraulas! (*Abrahonantsi.*) Mentida! Mentida! Explicat, dona rahons...

AGNA,
blincantse com pera sostraures a la seva escamesa.

Deixam anar, Clara, 'm fas mal! Clara!...

CLARA.

Ah, volías trossejarme l'ánima impunement!...

AGNA.

Clara! ¿Qu'ets boja? Deixam!

CLARA.

No, no! Jo també vull besarte, aixís, aixís!...

AGNA.

Ah! Deixam anar!...

CLARA, *volent ofegar els crits d'Agna.*

Calla, calla!

AGNA.

Deixam! Mira que ve gent! Ets boja, Clara!
(*Clara recula esferehida.*)

JORDI,
entrant per la esquerra, però sens avensar. A Agna.

Senyoreta, quan vulgui...

AGNA.

Sí. (*Prenent el barret. A Clara, abaixant la veu.*)
Peró, si no't sab mal, aquesta nit las portaré jo
aquellas flors. (*Se'n va; Clara y Jordi's quedan
mirantse un instant; després aquest segueix a Agna.*)

ESCENA IX

CLARA, ADELA y BERTA.

BERTA, *entra per la dreta empaytant a Adela, que
corre cap a Clara.*

Oh! ¿Ha vist aixó? Encara'm fa'l rampell y no
vol que la dugui a la nona!

ADELA.

Sí, mamá: pórtamhi tu al llitet: tinch son.

BERTA.

Vaja, vingui, cansonera. Y veyám si dorm forsa aquesta nit, després d'haver resat las sevas oracions com els angelets... (*Va per agafarla.*)

ADELA, *ab tossuderta.*

No ho vull, mamá, no ho vull.

CLARA.

Vagi, Berta, déixila estar; ja me'n cuydaré jo.

BERTA, *que se'n va tot movent el cap y rondinant.*

Sempre ha de surtir ab la seva, sempre... (*Adela's deixa anar sobre'l canapé.*)

CLARA, *com ensomniada.*

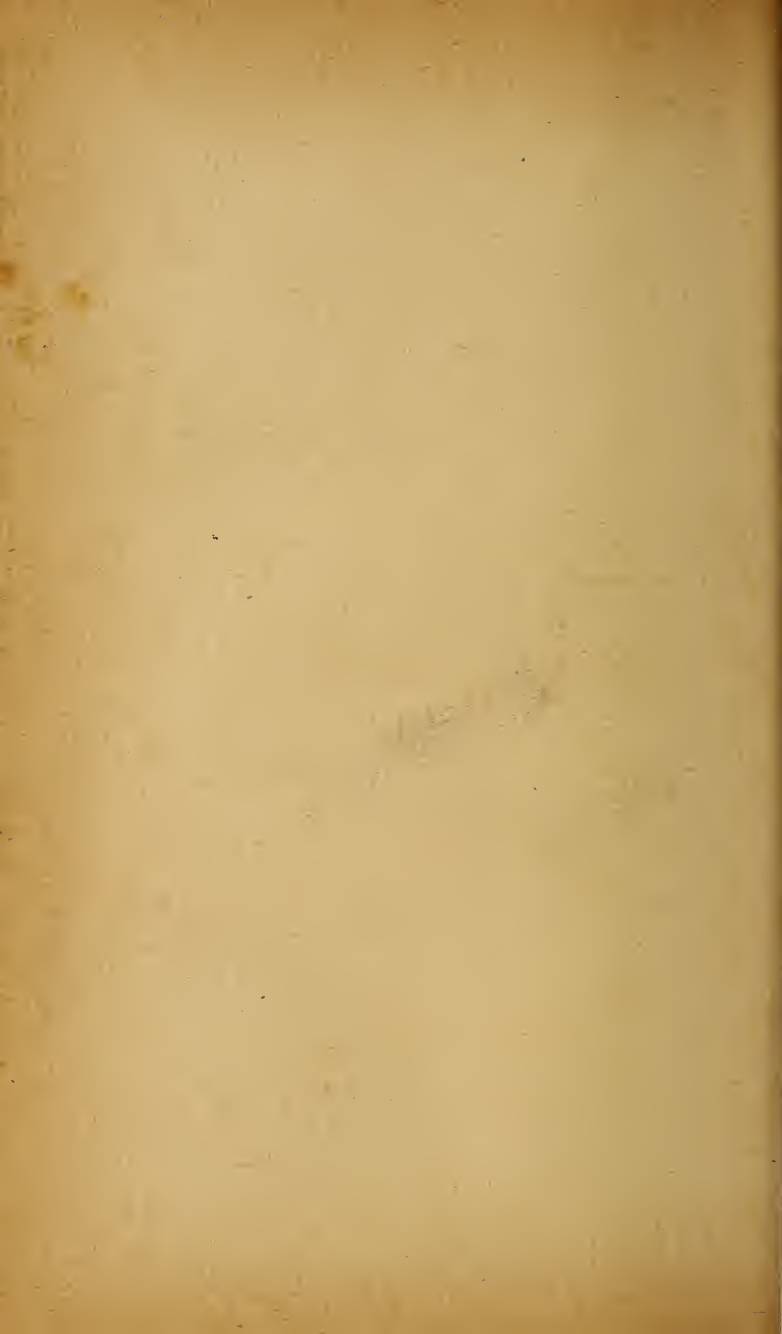
Vina. (*Mirant sempre cap a la vidriera.*) Digas el parenostre.

(*Adela s'agenolla, y mentres creuha las mans, Clara para la orella, abaixa'l llum del quinqué y corre cap a la vidriera. Un raig de lluna entra en la escena.*)

ADELA.

Pare nostre, qu'estáu en lo cel... etc. (*Acota'l cap com si s'hagués adormit.*) ...no permetáu que nosaltres caygám en la temptació... y deslliuraunos de mal... (*Apoya'l cap en el respalller y queda adormida. El raig de lluna desapareix. Clara's gira, y veyent a Adela adormida té un impuls, però's detura sobtada per un pensament; després corre cap a Adela; cau de genolls devant del canapé, y agafant ab las mans el capet de sa filla l'omple de petons y esclata en un gran plor. Cau la cortina.*)

ACTE SEGÓN

ACTE II

La mateixa decoració del primer acte. Es de dia.

ESCENA PRIMERA

GIULIANI y D'ALBANO.

GIULIANI, *acalorat*.

Qué vols que't digui, no ho puch comprendre...
Las tevas paraulas m'han desconcertat. Excusas y
aprobas la conducta d'en Jordil...

DOCTOR.

No: ni la excuso ni l'aprobo: no faig més qu'explicarla.

GIULIANI.

Ja, ja!... Ja ho entench. Però tu la explicas jüstifican-
tho tot, donchs en els teus arguments sempre
hi há l'absolució més complerta.

DOCTOR.

T'erras, Giuliani. La diferencia consisteix en lo següent: que tu miras las cosas pel cantó de fora, mentres que jo las miro més enllá, més enllá...

GIULIANI.

Sí, y vas tan lluny, tan lluny, que jo... 't perdo de vista.

DOCTOR.

Aixó no es més que un estirabot sense gracia.

GIULIANI.

¿Qué vols que 't digui? A mi me'n fa molta la teva indulgencia d'última hora! Es una cosa que'm sembla impossible...

DOCTOR.

Es lo que 't deya: vosaltres no més veyeu las cosas pel cantó de fora...

GIULIANI.

Veyém els fets, lo que's veu, lo que's palpa, vethoaquí.

DOCTOR.

Y judiquéu per ells ¿no es veritat?

GIULIANI.

Es naturall

DOCTOR.

Donchs no, amich Giuliani, no es natural. Darre-
ra dels fets, de lo que's veu, de lo que's palpa, hi
há las *causas*: lo que no's veu, o al menys lo que
no veu tothóm. Míra'tho bé, obsérva'ho: en Jordi
es encara un noy; no obstant, aquell somrís amar-
gant que té constantment als llabis, aquell somrís
parla de tota una vida de dolor.

GIULIANI.

Lo que vol dir que tu, en lloch de censurar la
seva conducta, l'aprobas.

DOCTOR.

Ja t'he dit que no aprobo res. Nosaltres no sabém,
Giuliani, els replechs que poden pendre las depres-
sions en la naturalesa humana... Devegadas n'hi
há prou ab pocas impressions pera modificar un
carácter, o pera deformarlo.

GIULIANI.

D'aqueixa manera s'acabaría per tolerar las cosas més desgavelladas del món. ¿Un xicot fa'l ximple a costa del pare, a qui no respecta, o a costa dels amichs, qual afecte aprecia tant com lo qu'ha trobat avuy? Donchs no os amohinéu; jo os explicaré las causas y vosaltres diréu: «molt bé!» Vetaquí, en substancia, la teva idea...

DOCTOR.

...posada en caricatura. Sigui com tu vols. ¿Te plau aixís? (*Pausa breu.*) Donchs jo't dich que hi há més malalts dels que la gent se pensa, Giuliani.

GIULIANI.

¿Malalts?

DOCTOR.

Sí, malalts, però més malalts de lo que's creu. Aquí no sols es en Carles el malalt. N'hi há d'altres: tu mateix.

GIULIANI.

¿Jo malalt? Si tinch una gana que'm menjaría un bou ab banyas y tot!

ESCENA II

ELS MATEIXOS y BERTA

BERTA, *entrant per la dreta.*

Ditxós vosté, senyor Giuliani! Quánt me'n alegro de veure un xiquet d'alegría en aquesta casa hont tothóm sembla condemnat a la tristesa!

GIULIANI.

Donchs no se'n alegri, Berta.

BERTA.

¿Per qué?

GIULIANI.

Perque també vosté está malalta, potser morta...
Ahl ah! ah!

BERTA.

Jesús María Joseph!

GIULIANI.

Me'n vaig a buscar la caixa. (*Se'n va per la dreta, ab grans riallas.*)

BERTA.

Doctor, per caritat: ¿qué passa?

DOCTOR.

Brometas del senyor Giuliani. Avuy está de bon humor...

BERTA.

Donchs son brometas que no m'agradan.

DOCTOR.

Escolti, Berta: ¿la senyoreta Agna no ha vingut tampoch avuy?

BERTA.

Tampoch.

DOCTOR.

¿Peró's pot saber si al menys es a la *villa*?

¿BERTA.

Sí, senyor doctor. Aquesta nit ha tingut encés el llum fins althora.

DOCTOR.

¿Y no se sab el per qué la senyoreta Agna ha deixat tan bruscament de venir?

BERTA.

No, senyor; aquí ningú'n parla de la senyoreta Agna, ni se l'anomena.

DOCTOR.

Es extrany.

BERTA.

Ja ho crech.

DOCTOR.

Y en Jordi... ¿no va a véurela?

BERTA.

No: no va més enllá del jardí.

DOCTOR.

Cada vegada ho entench menos... No'ns hi amohiném...

BERTA, *mirant cap al jardí.*

Doctor! Mírisse!

DOCTOR.
¿Qui?

BERTA.

La senyoreta Agna.

DOCTOR.

¿Es possible?

BERTA.

Ve pel jardí... ja es aquí!

ESCENA III

ELS MATEIXOS y AGNA.

AGNA, *venint del jardí.*

Doctor... a vosté buscava...

DOCTOR.

¿A n'a mi?

AGNA.

Sí, doctor...

DOCTOR.

Estich a la seva disposició, senyoreta.

(Agnà mira a Berta com significantli que vol restar sola ab el Doctor.)

BERTA.

Ab permís de vostés. *(Se'n va per la dreta.)*

DOCTOR.

¿Deya, senyoreta?...

AGNA.

Encara no havía comensat, però aixó no vol dir res. *(Mirant fixament al Doctor.)* Me'n vaig.

DOCTOR.

Ahl...

AGNA.

Sí, doctor; però avans d'ausentarme d'aquí, sento la necessitat, mellor dit, el dever... d'informarlo d'algunes coses de molta importancia y... gravetat...

DOCTOR.

¿Qué'm diu, senyoreta?

AGNA.

Lo que penso contarli, no trigaría gayre a descobrirse per sí sol, doctor. El meu objecte es, donchs, prevenirlo.

DOCTOR.

No li vull amagar que la meua curiositat es gran.
(Pausa.)

AGNA.

Doctor, vosté ha llegit las *Narracions d'un alucinat*, d'en Jordi, ¿veritat?

DOCTOR.

Es cert, las he llegidas...

AGNA.

Bé, ¿y no ha notat... res?

DOCTOR.

No sé a lo que's refereix, senyoreta...

AGNA.

Vull dir si pensa que siguin el resultat d'un medi natural o si, al revés... ¿Se'n recorda, doctor, de las descripcions d'una vida semiconscent que batega en aquellas planas?

DOCTOR.

Me'n recordo bé, y moltas vegadas he cregut descobrir certa analogia entre lo qu'en Jordi descru y las seva condició actual...

AGNA.

Y... ¿no ha pensat alguna vegada en las causas d'aquella literatura, y en las de las condicions actuals d'en Jordi?...

DOCTOR.

Las causas poden ésser moltas y... no es sempre fácil precisarlas.

AGNA.

La principal d'en Jordi es una, doctor. ¿Qué'n pensa dels bevedors d'éter?

DOCTOR, *desmostrant haver comprés quelcòm.*

¿Cóm?... ¿En Jordi?...

AGNA.

Sí, aquelles pocas narracions que li valgueren l'aplaudiment de tota la crítica parisenca son el producte de no pocas gotas d'éter.

DOCTOR.

Peró aquest desgraciat ha comés un delicte contra sí mateix!...

AGNA.

Donchs encara hi há més, doctor.

DOCTOR.

Digui, digui, senyoreta.

AGNA.

Després d'algún temps d'haver apelat a aquell estimulant, en Jordi comensá a sentir com un mal-estar general, indecís al comensament, però que no trigá a ocasionarli fortas pertorbacions, atacantli sobre tot el cor.

DOCTOR.

Ja ho sé bé prou! Aixó es fatal, desgraciadament.

AGNA.

Y en Jordi, pera deturar aquest efecte, 's doná a la morfina...

DOCTOR.

Qu'es lo que'm diu, Deu meul Es horrorós!

AGNA.

Molt horrorós, doctor!

DOCTOR.

¿Cóm ha arribat a fer aytals disbarats? ¿Sabía, per ventura, lo que més tart devía succehir inevitablement?

AGNA.

Quan jo'l vaig coneixe ja era tart. Però en Jordi un día'm va parlar de tristesas invencibles, de dolors y d'immensas angoixas, de tota una juvenesa sens alegría ni afectes, passada dins d'una monotonía grisa hont no hi ha penetrat may un raig de sol pera illuminarla e inspirarli l'impuls viril de la vida feconda.

DOCTOR, *deixatse caure desconhortat en el sofà.*

Es veritat, es veritat...

AGNA.

No obstant, encara hi há més. Encara hi há altras causas... que a cada moment s'accentúan més, y qu'ara'l torturan crudelment. Estich ben certa de que ningú sospita la tempesta d'aquella ánima devorada per indefinibles esglays.

DOCTOR.

Ah! M'esgarrifo de pensar en tanta miseria!

AGNA, *baixant la veu.*

Aquí ningú sospita res, doctor... Sols vosté pot prolongar... aquesta situació...

DOCTOR, *ab brahó.*

¿Peró ja sab lo que diu, senyoreta?... ¿O's pensa potser que jo puch, sense cóm va ni cóm ve, ferme complis de semblants bojerías?

AGNA.

Jo me'n he fet primer que vosté, doctor, y la

meva consciència no'm remordeix. El mal ja es fet; ja no's pot tornar endarrera... Jo me'n vaig.

DOCTOR.

Y'm deixa la obligació de continuar enmatzissantlo, ¿no es aixó?

AGNA.

Pensi en l'estat del senyor Carles... No li convé saber res. Si vegés al seu fill durant un accés, potser se moriria...

DOCTOR.

No digui aquestes coses, senyoretal! Aixó seria horrible! (*Pausa.*) Escolti: en Jordi... ¿necessita molt sovint aquest calmant?...

AGNA.

Sempre que vol trevallar. (*Abdós se miran silenciosament.*) Crech, doctor, que lo mellor es suprimir tot circumloqui.

DOCTOR.

No desitjo altra cosa, com pot comprendre.

AGNA, *que guayta a son entorn per'assegurarse de*

que ningú'ls escolta, y després mira fixament a D'Albano.

He notat que vosté observa a en Jordi ab molta atenció, cosa que'm fa suposar qu'haurá vist en ell quelcóm d'extrany, ¿veritat?

DOCTOR.

Sí, una inquietut vaga, quelcóm misteriós que vosté ha aclarit perfectament...

AGNA.

Sols en part, doctor...

DOCTOR.

¿En part?

AGNA.

¿S'ha fixat en la inercia d'en Jordi?

DOCTOR.

No m'atreveixo a donarli aytal nom. He observat molt sovint que la pensa d'en Jordi trevalla sens descans, treball que indica que una gran activitat cerebral prepara y madura las sevas concepcions literarias pera donárlashi la forma exterior definitiva.

AGNA.

No, doctor: en Jordi no veurá'l resultat dels seus somnis literaris. Escoltim. Quan jo'l vaig coneixe, vaig pensar que'l seu estat de sobreexcitació obehía a un període passatjer, o sigui'l que precedeix a tot període de treball mental. Però vaig errarme. En en Jordi tot es febre, efecte de la seva imaginació insegura, divagadora. La voluntat en ell es morta: es home gastat. (*El Doctor se tapa la cara ab las mans. Pausa.*) Y ara comprendrá, doctor... Jo no puch passarme la vida aixís... (*Acostantse al Doctor y baixant la veu.*) ¿Si un día se'm quedés mort als brassos?... Oh, sería una cosa horrible! (*Pausa.*) Doctor, me'n vaig a veure al senyor Carles, però avans d'anarmen tornaré ab vosté.

DOCTOR.

Qu'en Carles no arribi a pensar res, senyoreta...

AGNA.

Quedi tranquil. (*Se'n va cap a la dreta. En el llindar se troba ab Giuliani, qu'ha observat al Doctor y a Agna, sens haver sentit, però, las darrerases frases. Abdós se saludan. Agna surt.*)

ESCENA IV

DOCTOR, GIULIANI, *després* JORDI.

GIULIANI, *colpejant la esquena del Doctor, que
continúa assegut en el sofà de la esquerra.*

¿Y qué?...

DOCTOR, *alsantse excitat al véurel.*

Ah, Giuliani, quinas cosas passen, quinas cosas,
Deu meu!

GIULIANI, *bromejant, aludint a Agna.*

¿Un'altra malalta?... ¿Un'altra morta?

DOCTOR.

Sí, bona hora pera fer bromas!

GIULIANI, *veient a en Jordi que ve per la esquerra.*

Vete'n aquí un altre!... (*A en Jordi, ab segona in-
tenció.*) Y bé, Jordi: ¿ha sigut avuy més complacenta?
¿Ha vingut a la cita?

JORDI, *ab viu interés.*

¿Quí?... ¿Quí?...

GIULIANI.

Oh!... Quí! La Divina Musa!...

JORDI, *ab veu fosca.*

No, nol... Com sempre... Ah!

GIULIANI.

Es extrany... Però diguim, Jordi: ¿pera escriure 'ls demés llibres també ha passat el mateix fatich d'ara?

DOCTOR,
depressa a Giuliani, mal dissimulant la seva torbació.

Calla, Giuliani!

JORDI, *alsantse d una revolada.*

¿Per qué'm fa aquesta pregunta?

GIULIANI, *al Doctor, mentres aquest li fa signes qu'ell no comprén.*

Bé, ¿qué hi há? ¿qué?...

JORDI.

¿Giuliani?

GIULIANI, *a en Jordi.*

He fet aquesta pregunta, perquè si cada llibre que s'escriu porta al autor a n'aquest estat... els llibres no valen may lo que costan.

JORDI.

¿Y quí'n dubta?

GIULIANI.

Aixó vol dir qu'estém d'acort.

JORDI.

¿Y cóm no, veyent lo que'm passa cada día?

GIULIANI.

Vaja, home, deixis d'aquestas ideas que li trasbalsan el magí, y bona nit tinguin.

JORDI, *ab brahó, desesperat.*

Peró es que no puch! No puch lliurarme del pes

enorme que tinch aquí dins, Giuliani! Es una cosa horrible!

DOCTOR.

Jordi... Jordi...

JORDI.

Ah, doctor! ¿Cóm pot imaginarho aquell que no ha sentit may tot el pes d'una gran idea informe que resta massa temps en nosaltres, perque triga massa l'hora del deslliurament, de la llum?... Oh! Quína joya la de trobar en las paraulas els medis que'ns transportan de lo que's veu a lo invisible!

GIULIANI, *en veu baixa.*

Ja hi som! Ja té corda pera estonal!

DOCTOR.

No insisteixi, Jordi, en viure una concepció de mera idealitat que may pot ésser transformada en una concepció real. La seva persistencia en voler unir la rahó ab una idea fixa, pot arribarli a fadigar el cervell... Però ¿ha pensat alguna vegada si en la vida ordinaria hi há prou elements de poesia pura pera materialisar la vida del somni?...

JORDI.

Quína tortura tan extranyal. Vence 'l desequilibri qu' existeix entre la concepció y la realisació! Y fa ja tant de temps que visch en aquest estat, esperant!...

DOCTOR.

Ja ho veu, Jordi: vosté vol viure las sevas concepcions, y aquestas el portan fora de lo qu' existeix d'una manera absoluta. Vosté s'ha llenyat fora de la vida... Y la naturalesa humana té las sevas lleys inflexibles, duras, insuperables...

(En Giuliani, movent el cap, se'n va cap a la dreta, taral-lejant.)

JORDI, *ressentit, mentres l'altre se'n va.*

Quín imbécil! Me venen desitjos... d'escanyarlo!
(Pausa.) Aixó no té nom, doctor! Miri, jo sento aquí, en el meu cervell, mons infinits qu' abrusan y rodan sense descans, confosament, y a cada hora que passa, las vidas que s'hi agitan a dintre 's multiplicant ab una rapidesa vertiginosa, y s'enllumenan, encreuhant els seus colors y'ls seus sons, fins al punt de dominar tot el meu sér, com si fossin el comensament del deliri! *(Calla de moment com aterrat per la seva darrera paraula. Guayta al Doc-*

.....
tor fixament.) Nol... nol... el deliri no... el deliri no!... ¿Per qué seria'l deliri?... ¿Quí ho ha dit?...

DOCTOR.

Ningú, Jordi. Calmis, calmis...

JORDI.

No puch més!

DOCTOR.

Cal que procuri ordenar un xich la seva pensa, Jordi; vosté s'excita massa ab las sevas ideas perillosas...

JORDI, *ab desesperació creixenta.*

Es que jo ja no'm dominol! El meu sér vibra dolorosament sota'ls impulsos d'una energía que no pot sostenirse. Tota la meva essencia vital s'inflama repercutint aquí, en el meu cervell, mentres se condensan mons prodigiosos en quins s'agitan miriadas de formas y d'imatjes animadas d'un foch que m'abrusa aquí, aquí, oh! ooohl... (*Apretantse 'ls polsos ab gran dolor.*) Es un pes enorme que m'aclapara! Ah, jo voldría lliurarmen, ¿peró cóm? Jo voldría penetrar en aquell món de passions que lluytan y viuhen en mi, pera reduhirlas a ideas, tancantlas en formas sensibles: peró tot fuig a la

més petita tentativa, s'esvaheix, encara que no del tot... Y'm queda aquí quelcóm més espantós que'l no-res... més caòtich, més fret, y alhora'm sento vensut per una lassitut d'ensomni, y'l meu sér, com si perdés de cop la seva consistencia material, sembla que's capbussi en llachs d'ayguas mortas, voltats de paisatjes de somnis febrosenchs, poblats d'ombres vagarosas, en mitj d'una infinida quietut, com si'ls mons rodessin inmensos en el somni... Y quan, fent esforços extraordinaris, jo vull dominarho tot ab el pur sentit del art, llavors l'encís de lo ocult, de lo infinit, fuig, fuig, s'esborra com tot lo demés, y l' íntima essencia de las meas visions s'esvaheix, y las ideas, iluminadas primerament per las flamas internes, s'enfosqueixen, se desfán, com aquellas papallonas cegas de llum que, un cop agafadas, no deixan en els dits res més que'l polsím d'or de sas alas!... Y jo no puch dominarme, no puch més!... (*Cau sense forsas en el canapé.*)

DOCTOR.

No's cansi, Jordi... procuri calmarse... Fassi un esforços...

JORDI.

Peró si la meva vida no es més que un esforços! No m'he planyut cap mena de sacrifici, doctor: no he reculat devant dels més terribles...

DOCTOR.

Prou qu'ho sé, Jordi...

JORDI,

sorprés per las paraulas del Doctor, fitantli'ls ulls.

Cóm? ¿Vosté ho sab?...

DOCTOR

Va ésser una imprudencia imperdonable, Jordi.

JORDI, *ombrtvolament.*

¿L'Agna ha sigut qui?... ¿Ella?... Doctor... parli!...
Per caritat, doctor!...

DOCTOR

La senyoreta Agna s'ha decidit a cumplir el seu
dever.

JORDI.

¿Vol dir que aquí hi há quelcóm que no's vol
que jo ho sápigam?

DOCTOR.

Vosté no desconeix res de lo que aquí passa.

JORDI.

Peró ¿per qué la senyoreta Agna haurá dit lo que havía promés ocultar á tothóm? ¿Per qué?

ESCENA V

ELS MATEIXOS y AGNA.

JORDI, *surtint ab ansietat al encontre d' Agna.*

Agnal Agnal! ¿Qu'es lo que passa? ¿Qu'es lo que m'amaguéu? Parla! Parla!

DOCTOR.

Res, Jordi, pot creurem.

AGNA, *depressa, al Doctor.*

¿Vol fer el favor de deixarnos sols un moment?

JORDI.

¿Per qué aquest misteri, Agna?

DOCTOR, *anantsen cap a la dreta.*

Tranquilisis. No hi há cap misteri, Jordi.

(Agnà resta sola ab Jordi. Abdós se miran. Jordi vol parlar, però Agnà li impideix que parli.)

AGNÀ.

Psst!... No vull massas preguntas.

JORDI.

Peró...

AGNÀ, *depressa.*

T'he dit que callis.

JORDI, *mirantla inconscient, ab ansietat y preocupació.*

¿Agnà?...

AGNÀ, *mirantlo als ulls fixament.*

Tu desconeixes el meu pensament més profund, y aquest es el teu més gran enemich. *(Ràpidament, com pera desvirtuar lo qu'ha dit, l'abrassa pel coll.)*
Criatural No ets més que una criatural

JORDI.

No ho sé, no ho sé. Hi há en tu quelcóm de misteriós, quelcóm qu'endevino y que'm fa por, por!... Has sigut ben crudel ab mi, Agnà! Si sapiguessis la meva tortura d'aquestas últimas dugas nits! Tu no

ho sabs cóm las he passadas aquestas nits, Agnal
La idea de que m'ocorregués... (*Estremintse.*) Mosse-
gava'ls llensols pera ofegar els crits. Encara estich
esglayat. Aquí ningú sab... (*Dominat d'improvís
per una idea.*) Però ¿per qué, Agna, ho has explicat
al doctor?

AGNA.

No vaig ésser jo qui va comensar. M'ha fet pre-
guntas. Y ell sabia...

JORDI, *com alucinat, sense mirar.*

¿Qué dius? ¿Allavors el mal se'm coneix a la cara?

AGNA, *amoixantlo carinyosament.*

Jordil... Jordil... No't fixis ab aquesta idea.

JORDI.

Tinch por. Crech que dintre de poch... (*Ab for-
sa.*) Quédatl No te'n vagis á casa teva, Agnal

AGNA.

Tornaré desseguida...

JORDI.

Has estat tres días sense deixarte veure. He su-

fert molt, Agna. Y mira, jo hauria treballat molt aquests días, si haguessis estat aquí... (*Agna somriu incrédulament. Jordi, adonantsen.*) Sí. sí. Tu m'ets necessaria. Hauria treballat... May he tingut el cap tan clar. Y tu sabs bé lo que significa pera mi'l poder treballar. Estich segur qu'hauria pogut comensar el meu llibre...

AGNA.

Ara seria inútil. (*Empenedida al moment de lo que ha dit.*) No, no... escoltam, Jor... (*Mira a Jordi, que s'esgrogueheix.*)

JORDI, *impetuosament.*

¿Agna? ¿Qué passa aquí? Parla...

AGNA, *ab vacilació.*

Res... res... ¿per qué m'ho preguntas?

JORDI.

Sí, sí. Tu tens una idea que m'ocultas. Ho veig, ho conech en la teva veu. Las tevas paraulas... Miram! Tu has sigut sempre la primera en parlar del meu llibre. Y t'interessava, porque'm feyas una serie de preguntas sobre'ls seus més petits detalls. ¿Te'n recordas? L'ultim día que t'he acompanyat a casa teva m'has preguntat mil futesas sobre'l final.

Y sempre aixís, sempre qu'hem estat junts. En canbi, ara parlo d'aquell treball que'm tortura sense descans, que'm destrossa l'ánima com tu sabs, qu'es tota la meva vida, y tu'm respons...

AGNA.

¿Y si l'hagués escrit jo, el teu llibre?

JORDI.

Me fas por, Agna, me fas por. Las tevas paraulas amagan una idea que tu no'm pots dir.

AGNA.

Donchs, si sabs que no t'ho puch dir, ¿per qué m'ho preguntas?

JORDI.

Perque'm trobo en poder teu, perque has esdevingut una necessitat pera mi, perque ja sento que aviat me caldrá... (*Estremintse.*) Oh, Agna, pénsahi, pénsahi!

AGNA.

Cálmate. No temis. (*Jordi vol parlar. Agna, depressa.*) Psst... Ara me'n vaig y... torno... desseguida, y tu m'acompanyarás a casa després, y tot será

com avans. Y ara, si no li sab greu, senyor Jordi, donguim la meva ombrella.

ESCENA VI

ELS MATEIXOS, CLARA, *després* CARLES, GIULIANI
y BERTA.

(Clara apareix pel jardí: va ab trajo de passeig, ab sombrero y ombrella. En Jordi, al véurela, fa'l distret.)

AGNA, a Clara.

Mira, arribas al punt que jo me'n vaig. *(A Jordi.)* ¿Me fa'l favor del meu parassol? *(Fingint parlar ab Clara pera qu'en Jordi ho entengui.)* Es precis... *(A D'Albano.)* ¿Estém entesos, veritat?... Donchs donguim el bras, doctor!...

(D'Albano, si bé impacient, ofereix el bras a Agna, y se'n van. Clara y Jordi restan l'una enfront del altre, silenciosos. Giuliani entra per la dreta ensemps que Carles, mentres Berta empeny la cadira de rodas. Al veure al Doctor que s'allunya del bras d'Agna, se'n va cap al fons.)

GIULIANI.

Hola! Hola! Me sembla que'l nostre doctor...

CLARA, *baix a Berta.*

Berta, miri qué fan...

(Berta se'n va per la dreta. Jordi s'arriba ai fons de la escena, guayta al terrat y se'n va per la esquerra.)

GIULIANI, *a Clara.*

¿Cóm ha tornat tan aviat?

CLARA, *treyentse'l sombrero y'ls guants.*

Fa una estuba que m'ofego! Me sembla qu'aviat plourá... *(Se dirigeix al fons de la escena, cap al jardí.)*

GIULIANI.

Lo mateix deya a n'en Carles no fa gayre, ¿veritat? *(Carles, d'ensà qu'ha entrat, segueix atentament tots els moviments de Clara. El seu aspecte revela un intern malestar. Giuliani, aturantse devant d'un bust de Lluch de la Robbia:)* Però ¿vols dirme cóm has pogut adquirir aquesta maravella?

CARLES.

¿Quína?

GIULIANI.

Aquest bust de Lluch de la Robbia. ¿Sabs qu'es magnífich?

CARLES.

Ha sigut trobat al Arno per uns pescadors. Va ésser una mitjdiada. Jo m'hi trobava. Lo mateix va succehir ab aquell baix-relleu grech...

(Clara surt per la porta de la dreta del terrat que mena al jardí. Carles deixa d'enrahonar y la segueix ab l'esguart.)

GIULIANI.

¿Voléu creure que no'm sé explicar cóm han anat a parar al Arno tantas maravellas artísticas? *(Examinant el baix-relleu.)* Aquest ara está massa menjat, però per tot s'hi endevinan detalls delicats... Tens aquí cosas raras de debó.

CARLES.

No gayres. Más ne tenía, però n'he regalat moltes al museu.

ESCENA VII

ELS MATEIXOS y ADELA.

ADELA

entra pel jardí ab una gran brassada de flors.

Mira, mira, papá, cuántas flors!

GIULIANI.

¿Y qui te las ha donadas?

ADELA.

El jardiner. Miri, miri, senyor Giuliani, que'n son de macas!

GIULIANI.

¿Me'n vols donar una?

ADELA.

Sí, senyor. Però primer al papá. (*Acostantse a Carles.*) Té, té, agafa la que vulguis, la més bonica, ¿sents? ¿Que no'n vols?CARLES, *besantla amorosament.*Sí, sí, videta! Dónamen una, una de bonical (*La besa de nou*).

GIULIANI, *connogut*.

Aquesta nena es com un raig de sol en aquesta casal. Quédats ab ella mentres me'n vaig a enllestir las meas cosas pera'l viatge. (*Se'n va per la dreta.*)

CARLES.

¿Has passejat molt avuy ab la mamá?

ADELA.

Sí. Ara posaré algunas d'aquestas flors dintre de l'aygua, y aixís no's marcirán, ¿veritat?

CARLES.

Sí, sí, pòsalas a l'aygua. ¿Y ahónt es ara la mamá?

ADELA.

Ara mateix la he vista al terrat, que guaytava al jardí.

CARLES.

¿Qué hi há al jardí, Adela?

ADELA.

Res. Ah, sí: en Jordi. Digas, papá: ¿cóm es qu'en Jordi no estima a la mamá?

CARLES.

¿Y qui t'ho ha dit qu'en Jordi no estima a la mamá?

ADELA.

Avuy, quan surtíam, li hem passat a la vora, abaix, al jardí, y ell quan ens ha vist se'n ha anat. Allavoras he corregut pera donarli una flor, y no l'ha volguda. ¿Per qué?

CARLES.

No li deuen agradar las flors... ¿Y has dit que la mamá es al terrat y mira?...

ADELA.

A n'en Jordi, sí.

CARLES, *ràpidament.*

Crídalal Dígali que vinguil

ADELA.

Papál... ¿Qué tens?

CARLES, *dominantse.*

Calla: no, no li diguis res.

ADELA.

¿Vaig a posarlas ab aygua?

CARLES, *besantla*.

Sí, sí; ves, ves, maca. (*Adela se'n va per la dreta*).

ESCENA VIII

CARLES y CLARA.

(*Carles s'agafa'l cap ab las mans, ab gran desconhort. Clara entra pel fons inquieta y concirosa.*)

CARLES

alsa'l cap y son esguart troba l'esguart de Clara.

Clara!... (*Abdós se miran silenciosament.*) Clara... ¿vols asséuret al meu costat un moment? (*Clara, sense respondre, s'acosta al sofà y s'hi deixa caure maquinalment. Carles la mira fixament, com si volgués sorpendreli'ls pensaments.*) No voldria entristirte ab las meas inquietuts, Clara: però las tevas me revelan qu'en tu no hi há la serenitat d'esperit d'avans...

CLARA, *estremintse, l mira als ulls fixament.*

May m'havías parlat aixís, Carles...

CARLES.

May t'he parlat d'altra manera, Clara. Algún temps... no haurías trobat extrany lo que t'he dit; avuy, al contrari, la teva disposició d'esperit rebutja tota comunió profunda...

CLARA.

No comprench el sentit de las tevas paraulas...

CARLES.

No't distreguis. Escolta. Examina'l teu esperit. Hi há en tu la possessió de la teva realitat present. Y aquesta es dintre la teva lley.

CLARA,

com si arribés al seu esperit una alta advertencia.

El cervell té extranyas repercussions; ara'm sembla qu'altras vegadas he sentit, però no dels teus llabis, paraulas semblants a las tevas...

CARLES.

Y ara ¿arriban a la teva conciencia tal com suposas que jo desitjo?...

CLARA.

M'arriban confosament: solzament sento com vagas vibracions, qu'aumentan la meva inquietut...

CARLES.

Tu no ets una dona superficial, Clara. Digam: ¿no hi há res cambiat en tu?... ¿no't sents cambiada en lo més intim del teu sér, Clara?

CLARA.

Jo espero ansiosament quelcóm que desconech, com aquell qu'espera la lliberació... No sé res més.

CARLES.

Els aconteixements... que mouhen el teu esperit... ¿deixan solchs en la teva realitat conscient?

CLARA, *ab gran esglay, quasi alucinada.*

No sé altra cosa sinó que'm busco en mi mateixa. No sé quí soch en realitat...

CARLES.

Nosaltres som en realitat lo que *realment* sentim ésser en nosaltres, Clara... Vina, Clara, acóstat més;

acóstat més; com avans... Ja fa molt temps que tu vius massa reclosa en tu mateixa. Y ja no'm buscas, com avans... més aviat fuges de mi... (*Clara inclina'l cap sobre'l respatller del sofà. Pausa.*) Clara, ets massa lluny de mi... (*Vol atráurela afectuosament, però Clara s'hi oposa ab un moviment més instintu que conscient.*) Miram als ulls... aixís, com quan sabias estimar, com quan la teva voluntat me feya reviure, arrencantme de las mans de la mort mateixa!

CLARA.

No t'exaltis, Carles: no cansis el teu esperit...

CARLES.

Ab la serenitat del teu, pensém tots dos. ¿Vols, pots tu voler unir la teva voluntat ab el meu afecte, Clara?

CLARA, *ab veu débil.*

Sí!

CARLES.

Aquestas agitacions interiors que't fan perdre en tu mateixa ¿no han destruhit res de quant hi há de sagrat entre nosaltres, Clara?...

CLARA, *dominada, vensuda.*

No... no...

CARLES.

¿Parlas ab el sentiment o ab la rahó? Lo que tu afirmas ¿sabs si realment es en la teva consciencia?

CLARA.

Sí.. sí...

CARLES, *ab efusió.*

Benehida siguis, Clara. (*Va a besarla al front. Fordi apareix pel fons de la escena. Clara, veyentlo, rebutja a Carles y s'alsa dreta, esgroguehida, tremolosa, y mira fixament a Fordi. Carles, qu' estarà assegut d'esquena al fons, se tomba, y veyent a Fordi, fixa l'esguart sobre Clara mentres murmura, quasi bé entre sí:)* Si n'estém d'allunyats!...

(*Fordi guayta a son entorn ab indiferencia.*)

ESCENA IX

ELS MATEIXOS, ADELA, *després* BERTA.

ADELA *entra per la dreta alegrament, portant encara flors quin perfúm aspira ab delit infantivol.*

Uy, quína olor que fan y que'n son de macasl (*Sorpresa per la postura de Clara y de Fordi, diu depressa á Carles:)* ¿Per qué 's miran aixís, papá?

(*Pausa. A Fordi:*) ¿Ne vols una? (*Senyalant las flors.*) Mira, 't donaré la més bonica de totas, aquesta...

CARLES, *a Adela.*

¿Que no ho sabs que no li agradan las flors?...

JORDI,
mirant tendrament a Adela, quasi involuntariament.

Sí que m'agradan las flors... (*Va per agafar las flors ofertas.*)

CARLES, *promptament.*

Vina aquí, Adela! Dom aquestas flors... (*Adela dona las flors a Carles.*) Té, Clara, dona tu mateixa aquest clavell a n'en Jordi...

(*Clara mira a Carles y a Fordi alternativament, ab indecisió. Després agafa'l clavell que li dona'l seu marit y avansa vers Fordi ab vacilació.*)

BERTA *arriba del jardí, excitada, y diu a Clara en veu baixa:*

Senyoral... Senyoral... L'Agna marxa, se'n va!... He vist jo mateixa qu'arreglava'l fato... El doctor es ab ella... parlan... en veu baixa... com si amaguessin secrets!...

CLARA, *qu' ha escoltat impressionada desde las primeras paraulas de Jordi, com dominada d'improvís per una idea, exclama ab forsa:*

Jordi! (*A Carles, que també està excitat.*) ¿Ho sabías, Carles, ho sabías? (*Carles, que no comprén res, la interroga ab l'esguart. Clara, a Jordi, exaltant-se.*) L'Agna, l'Agna fuig! L'Agna se'n va, Jordi!... (*Jordi resta com petrificat.*) ¿Ho sabías, Jordi?

JORDI, *com espahordit.*

Nol... nol...

CLARA.

¿No t'ha dit res?

JORDI, *com si delirés.*

Nol nol! (*Després, en el paroxisme de la desesperació.*) Ah! ah! La meva novela! L'obra meval! El meu llibre... el meu llibrel...

CLARA, *presa de gran exaltació.*

Berta, corri, depressa, vagil... Digui al doctor que la entretingui... que no la deixi marxar!... Corri, no perdi temps... vagil...

JORDI.

Me roba 'l meu llibre... l'obra meval...

CLARA.

Vagi, Berta!...

(Berta se'n va cap al jardí.)

CARLES.

¿Jordi?

JORDI, *tot agitat, ab els ulls envidriats, respirant fatigosament.*

¿Es tota la meva vida que fug, que s'esvaheix com un somni?

ADELA, *abrassant a Carles, esglayada.*

Papá.. papá meu... me fas por!

CLARA, *ab resolució.*

No, Jordi! Vaig a deturar-la!

CARLES.

Claral...

JORDI.

Sí, Clara! Salvi l'obra meva, y tota la meva existencia li perteneixerá!

CLARA.

No... no... Jordi... no fugirá...

CARLES.

¿Qué fas, Clara? ¿Qu'es lo que't proposas?

ADELA.

Papá... papá meul...

CARLES.

No'm deixis sol, Clara!...

JORDI.

El meu llibre! Salvi l'obra meva, Clara, y tota la meva vida li perteneixerá!... Clara! Clara!

CARLES.

Clara, quedat, t'ho manol

JORDI.

No, Clara...

ADELA.

Papá!

CARLES.

Claral

(Clara, després d'haver sostingut una lluyta indefinible ab sí mateixa, fa un gest de dolor y fuig pel fons.)

JORDI.

Sí... sí... el meu... llibre...

CARLES.

Clara, no'm deixis soll...

ESCENA X

JORDI, CARLES y ADELA.

JORDI, cayent abatut sobre'l sofà.

Oh, cuántas ombas negras cauhen sobre meul
(Guaytant al buyt.) Y lo inmancable es allá, que
m'espía, sempre al aguayt, ab els ulls injectats de
fochl... de fochl... de fochl... de fochl...

CARLES, *quasi sense veu.*

Jordil Jordil Jordil

ADELA, *amagant el rostre entre'ls brassos de Carles.*

Papá, papá, tinch por!

JORDI *deixa vagar inconscientment el seu esguart; de cop diu ab forsa, cubrintse'l rostre ab las mans:*

Treyeume aquesta llum de devant! Treyeume de devant aquesta llum! Tot foch... tot foch... Té dugas alas negras... Ah, es allál allál Es allál... També se'n fan de somnis... Malehidal...

CARLES.

Jordil

JORDI *s'alsa dret, cau de nou sobre'l sofá, grapejant desesperadament sas robas com si lluytés o volgués obrirse'l pit.*

Nol nol... Deixam... Foral M'has aferrat ab massa rabia... Aforal Deixam... deixaml... Espectre de mi mateix... malehitl... Deixaml... deixaml... (*Calla, abatut. Els seus músculs s'estiran, mentres els seus ulls esverats guaytan inconscientment. Després, ab veu sorda:*) Quántas ombras!... Quánt de foch!

ADELA.

Papál papál...

CARLES.

Jordi! Jordi! Jordi!...

JORDI, *ab rostre sens expressió, els brassos estesos, els ulls apagats, frets, que's troban ab els ulls espantats de Carles, exclama ab veu ab prou feynas perceptible:*

Agnal Agnal A.....

(Cau la cortina.)

ACTE TERCER

ACTE III

La escena representa un'altra part de la *villa*. A la dreta, al fons, una obertura que deixa veure 'l vestíbul y, més enllà, 'l terradet que conduheix al jardí, quins arbres mostren llurs branques cubertas de fullas groguencas. Al devant hi há un petit salonet. Portas laterals. Al fons, a la esquerra, un sofá; més endavant, una tauleta ab objectes d'escriptori. Cadiras, poltronas, etc. Els mobles y tapisse-rías molt elegants. Es a entrada de fosch. Als comensos de la tardor.

ESCENA PRIMERA

CLARA y BERTA.

(Quan s'aixeca 'l teló, Berta s'está a la porta de la esquerra mirant cap a dins; Clara, dreta al mitj de la escena, esperant ansiosament.)

BERTA.

Com sempre! Sense moures del mateix lloch y ab l'esguart perdut, com si mirés quelcóm que nos-

altres no podém veure... (*Pausa breu. Caminant per la escena, mirant per tot arreu.*) Quín ayre tan trist tenen avuy las cosas, Deu meul Qué fosca es la campinya! Sembla que també vulgui pendre part en el dolor d'altri...

CLARA.

Ha plogut tant!... (*Pausa.*) Ja's fa nit...

BERTA.

No més de pensarhi se'm torna la pell de gallinal... Encara tinch a la orella'ls udols del gos d'ahir a la nit!... Valgam Deu, quína basarda! May he sentit una cosa igual. En certs moments semblava un plany humá que'l vent portés de molt lluny...

CLARA.

No hi pensém, Berta.

BERTA.

Es qu'encara tinch davant dels ulls la imatge del gos mort entre mitj de las plantas, com si algú l'hagués escanyat, ab la llengua enfora y'ls ulls oberts, esparrancat...

CLARA.

No recordém aquellas cosas, Berta...

BERTA.

Una vaga inquietut sembla que m'anuncihi que tot aixó no es de bon ésser...

CLARA.

Fassi'l favor de callar, Berta! Avuy me sembla que totas las cosas poden influhir definitivament sobre'l meu destí. (*Pausa breu.*)

BERTA.

¿Ja ho sab, senyora, lo que conta 'l jardiner?

CLARA.

¿Qué conta 'l jardiner?

BERTA.

Diu que aquesta nit, quan va sentir aquells udols tan esgarrifosos, surtí pera veure lo qu'era, y tantost obrí la porta, vegé passar pel devant el gos com una furia, perseguint a una figura blanca que fugía bo y rasant la terra... (*Una ratxada de vent tanca sorollosament una porta, y algunas fullas secas venen a caure a la escena. Ab terror:*) Jesús, María, Josephl...

CLARA, *esferehida.*

Berta! ¿Qué ha sigut aixó?

BERTA.

Una porta que s'ha tancat. No m'ha quedat ni una gota de sanch!... Aixó no es viure!... Sempre hem d'estar ab un ayl... Deu meu!...

ADELA, *desde dins.*

Berta! Berta! Mamá! Mamá!... El llum s'ha apagat, estém a las foscas... Cuytéul...

CLARA.

Vagi desseguida, Berta, qu'allá dintre están a las foscas.

ADELA, *desde dins.*

Corréu, que hi há'l doctor!

BERTA.

Desseguida, desseguida!... Ja vinch, ja vinch!...
(*Surt per la esquerra.*)

(*Clara's deixa anar sobre'l sofá, aixugantse una*

llàgrima. Després, sentint que s'acosta D'Albano, s'reprimeix, esforsantse pera semblar tranquila.)

ESCENA II

CLARA, DOCTOR y BERTA.

DOCTOR, *entrant per la dreta, seguit de Berta.*

Bonas tardas... o bona nit, Clara. Ab aquest temps no es fácil distingir...

CLARA.

Es veritat, no es fácil... No hi há res fácil a la vida.

DOCTOR.

¿Per qué aquesta melancolía? A veure, ¿qué hi há de nou?

BERTA.

Ay, doctor! Una gran inquietut que'ns domina a tots...

DOCTOR.

Peró ¿per qué? A veure.

BERTA.

¿Que no ha vist, doctor, lo qu'ha succehit anit al gos de casa?

DOCTOR.

¿Qué ha succehit?

CLARA.

Deixis de ximplerfas!

BERTA.

Vosté diguin lo que'n vulgui: jo no soch cap criatura y tinch prou experiencia de la vida...

CLARA.

Li repeteixo que no digui ximplerfas.

DOCTOR.

Bé, però ¿qu'es, si's pot saber?

BERTA, *enmurriada*.

Res, res...

CLARA.

Li agafan unas caborias, devegadas!...

DOCTOR.

Passant pel jardí, he vist que també'l temporal els n'hi ha fet de las sevas ¿eh?

BERTA.

¿Qué diu, si'ns en ha fet? Potser més que a ningú!...

CLARA, *al fons de la escena, mirant cap al jardí.*

El roser de rosas blancas, que'ns havia portat l'Agna, está tot destrossat.

BERTA, *vivament.*

Y allí, entortolligat entre las branca, s'ha trobat el gos mort...

DOCTOR.

A propòsit. ¿Ha vist, Clara, que'ls diaris anuncian un nou llibre d'Agna? (*Clara desapareix per la esquerra del terradet sens haver sentit las paraulas del Doctor.*) No m'ha sentit...

BERTA.

Tots son aixís en aquesta casa, senyor doctor! Ni jo soch la mateixa! Ah, creguim qu'es horrorós! Miris, a'n a mi'm fa l'efecte, senyor doctor, de qu'estich voltada de morts... Perque no sé pas si se'ls pot dir personas viventas tant al pare com al fill... ¿Ha vist cóm está'l senyor Carles, avuy?

DOCTOR.

Aquests últims dos mesos, desde que se'n va anar la senyoreta Agna, ha donat probas d'una energía que no haguera sospitat may. No'l creya pas tan fort, en bona fe.

BERTA.

Ay, senyor doctor! Jo, per aixó, no estich tranquila... Qué vol que li digui... Está massa abatut. Jo no l'he vist may aixís... Si gayre bé no parla!... Deu no ho vulgui, senyor doctor, Deu no ho vulgui...

DOCTOR.

Bahl... No es ell qui'ns ha de fer por... Al menos per ara...

BERTA, *com entontida, interrogantlo ab la mirada.*

¿Cóm... doctor?...

DOCTOR.

Aixó no vol dir que'l cas sigui desesperat, però...
En fi, veurém...

ADELA, *desde dintre.*

Bertal... Bertal... El papá't cridal...

DOCTOR.

No's desconherti, Berta; estigui tranquila. En
Jordi ¿es al seu quarto?

*(Berta fa que sí ab el cap, y se'n va per la dreta
mirant fixament al Doctor, qui, després de mirarse 'l
rellotjé, s dirigeix cap a la finestra.)*

ESCENA III

CARLES, BERTA y ADELA.

BERTA, *empenyent la cadira ab rodas, a Adela:*

Apartis d'aquí: ¿que no ho sab que no té prou
forsa?

ADELA, *que vol empenye la cadira.*

Deixam, deixam una miqueta: ja ho veurás si'l

faré caminar... No més que un xiquet: deixam estar.

BERTA, *suaument*.

No sigui capritxosa... senyoreta Adela.

ADELA, *posantse devant de la cadira, com pera impedir que camini*.

Donchs jo no't deixo passar, elal...

BERTA.

Adela... Adela, no comensém!...

ADELA.

He dit que no't deixo passar... ¿Oy, papá?...

CARLES.

Peró aixís no hi arribarém may, y no'm podrás ensenyar las plantas que'l temporal ha ajegut...

BERTA.

Aixó mateix.

ADELA.

Donchs que'm deixi empenye la cadira.

BERTA.

Peró si no pot, tonteta.

ADELA.

Ja ho veurás si no puch, ja ho veurás... Mira, mira... ¿veus? ¿veus? (*Consegueix moure la cadira en que está assegut Carles; després, ab ayre de triomf:*) ¿Has vist? ¿has vist? Y diu que no tinch forsal...

CARLES, *besantla carinyosament.*

Sí que'n tens de forsal... Anima meva, sí que'n tens!...

(*Berta, movent el cap y somrihent, enmena a Carles al terradet y se'n va per la dreta.*)

ADELA, *surtint al jardí.*

Mira allà... Ah! un altre arbre caygut que no havía encara vist... Míral, papá, allà, allà... ¿El veus? allà... (*Un'altra ventada porta a la escena algunas fullas secas.*) Uy! Uy!... Els arbres no tenen casi fullas; mira, mira... (*Ne recull algunas y las ensenya a Carles.*)

CARLES.

No hi fa res. Son cosas mortas.

ADELA.

Sí, però si'l vent no las arrenqués de las brancas, encara hi foran, y...

CARLES.

Peró com cosas mortas... Déixalas: no toquis res d'aixó que no té vida...

ADELA deixa anar las fullas qu'havta recullit.

A mi no m'agradan aixís com son ara'ls arbres. M'entristeixen... Y a tu també: ¿no es veritat, papá?

CARLES.

Sí, maca: també un xiquet a mi...

ADELA.

Oh, a n'a tu més que a mi. Avuy tu estás més trist que'ls altres días. ¿Per qué?

(Carles agafa entre sas mans el cap d'Adela y l'omple de petons, ab expressió de dolor.)

ESCENA IV

ELS MATEIXOS, CLARA; *després* BERTA y'l DOCTOR.

(Clara apareix pel fons de la escena. Son aspecte revela una profunda angoixa. Al veure agafats a Carles y Adela, s detura quasi, com si li manquessin las forsas pera seguir. En Carles aixeca'l cap, y son esguart topa ab el de Clara. Abdós se miran fixament y silenciosament als ulls. Després Clara avansa lentament.)

ADELA, a Carles, en veu baixa.

També la mamá está molt trista, ¿oy?...

CARLES, profundament torbat, abaixant la veu.

Empenyem més cap enllá, Adela... (Indicant fora de la escena.)

ADELA

Sí, sí, ja ho veurás cóm tinch forsa. (Empeny la cadira y surten.)

(El Doctor entra per la esquerra, y veient a Adela qu'empeny la cadira de Carles ab molta pena, la encoratja.)

DOCTOR.

Ah, qu'es valental... Aixís, aixís!... Bé, molt bé... Aixís, aixís... Brava, braval (*Els hi va al darrera.*)

BERTA *entra per la dreta ab un paquet postal y'l talonari de certificats. Aixís que Clara la veu se li penja al coll, plorant.*

Reyna Santíssima, senyora! (*Esverada.*) Però ¿qué li passa, senyora, válgans Deu?

CLARA, *aixugantse'ls ulls.*

Res, Berta, res... res.

BERTA.

Peró ¿qué ha sigut? ¿Que potser no's troba bé la senyora?

CLARA.

No t'hi encaparris: ja ha passat. Ganas de plorar... de desfogarme... Res que valgui la pena. (*Els plors la ennuegan. Surt per la dreta.*)

BERTA.

Aixó no es viure, Senyor, aixó no es viure!...

ESCENA V

JORDI, BERTA, y después el DOCTOR.

(*Jordi entra per la esquerra, ab la cara trasmutada, els ulls enfonzats, caminant fatigosament, y mirant a son entorn com si cerqués quelcóm que no troba.*)

BERTA, tímidamente.

Senyor Jordi... El carter... ha portat aixó pera vosté... (*Entregantli'l paquet. En Jordi'l pren maquinalment, sense deixar de mirar a Berta.*) Cal firmar: es certificat. (*Li entrega'l talonari.*)

JORDI, inmóvil com seguint el curs de sas ideas.

Sí, sí, cal firmar...

BERTA.

Aquí té la ploma, senyoret. (*Donantli un portaplomas.*)

JORDI.

Sí, la ploma també...

BERTA, indicant el lloch ahont deu firmar.

Aquí, miri, senyoret...

(*En Jordi firma, y Berta agafa la llibreta y se'n va per la dreta. Jordi mira a un costat y l'altre, y tot d'un cop, com cor-ferit per un pressentiment, se tira sobre'l paquet que acaba de rebre, trencant el cordill ab que está lligat y esqueixant el paper que l'embolica, nirviosament, frenéticament, com si lluytès cos a cos, desesperat, ab un enemich invisible, mentres del seu pit surten esbufechs sorts, foscos, terribles. Després llegeix, excitat.*)

JORDI.

«Aгна Falchi. *La segona vida.* Novela.»

(*Deixa caure'l llibre com si li cremés els dits. Té l'aspecte d'un alucinat. Els seus ulls, abrusats per la febre, s'engrandeixen, y son rostre alterat revela la immensa tortura interior. En aquest moment entra'l Doctor pel fons. Tantost el veu, en Jordi corre a son encontre, l'agafa nirviosamene pel bras, y signant el llibre qu'es demunt de la taula, agita la mà ab una ansietat insostenible, com si de cop hagués perdut la paraula. Per fi exclama desesperadament:*)

Allí, es allí, es allí... Allí... Allí... Allí...

DOCTOR.

¿Qué? ¿Qu'es lo que hi há allí?

JORDI.

El meu llibre! La meva novel·la! La meva vida!
La darrera il·lusió!... Tot! Tot!...

DOCTOR, *agafant el llibre y llegint.*

«Agnà Falchi...»

JORDI.

Sí... ella! Agnà Falchi, la esfínx. (*El Doctor torna a deixar el llibre ab indiferència, tranquilament, sense cap sorpresa, y en Jordi exclama estonat, en el paroxisme del dolor:*) ¿Cóm? Donchs allavors... ¿es veritat? ¿Es cert que jo estich... acabat? Ah! ah! Es cert! es cert!

DOCTOR, *sense convicció.*

Y ara, Jordi!... Quína ideal... ¿Quí li ha dit tal cosa? Calmis, home!...

JORDI.

Tot m'ho diu! La seva mateixa actitud, doctor! Ho diu aqueix llibre que jo he concebut y que després no he pogut escriure, que no he pogut... ¿entén? no he pogut! Ah! Es terrible! Morir per l'única cosa que *verament* viu en mi!

DOCTOR, *com avans.*

No, Jordi, no digui disbarats... Aixó passarà... No hi pensi més... ja vindrà un temps mellor... vosté es jove...

JORDI.

M'ho sento, m'ho sento a dins! Jo no conseguixo fixar ni una idea, ni una sola idea d'aquelles que s'agitan en el meu cervell... Ja fa molt temps que visch en una interrogació sense fi, esperant quelcóm que no arriba may... que no arribará may!...

DOCTOR.

Tingui paciència, Jordi; no's desanimi... Vegi de referse... y ja veurá cóm torna... la disposició pel treball... sá, viril...

JORDI.

Peró ¿quí'm donará un'altra concepció com la qu'enclóu aqueix llibre que jo no he pogut escriure?

DOCTOR.

Vosté es jove...

JORDI.

Ab aquest llibre acaba la meva joventut!

DOCTOR.

No, Jordi: l'ànima reneix cada dia quan se té fe en la vida.

JORDI, *com parlant pera sí mateix.*

Agna Falchil... Bella y terrible...

DOCTOR.

Sigui un holocauste a un amor que fou...

JORDI, *ab indiferencia.*

No, jo no la he estimada may, ni ella a mi tampoch.

DOCTOR.

No sigui tan poch generós ab vosté mateix, Jordi, contradint sentiments que son encara massa vius en el seu cor...

JORDI, *exaltantse.*

Repeteixo que no la he estimada may a n'aquella donal

DOCTOR.

¿No l'ha estimada?... Donchs, allavors, ¿cóm...
(Pausa.)

JORDI.

No ho sé... Jo mateix no consegueixo explicarmho. Recordo no més, confosament, que la vaig coneixe en una época en que sufría molt, molt... La solitud havia arribat a esglayarme... Tenía porl

DOCTOR.

Porl

JORDI, *ab profunda amargor.*

Ah, comprench! Vosté escolta ab un ayre d'extranyesa las mevas confessions... Quánt li agrahiría qu'en comptes d'escoltarme com a metje, m'escoltés com a homel Als ulls de vosté no represento altra cosa que *un cas*. La criatura hùmana no existeix! La malaltía... sí, la malaltía — déiximho dir— es lo que l'interessa...

DOCTOR.

Permetim, Jordi, que li fassi notar la duresa de sas paraulas contra mi; duresa que no's justifica de cap manera...

JORDI.

Dispensim, D'Albano... (*Pausa.*) Aquella nit vaig ésser víctima d'un cúmulo de sensacions estéti-

cas! Després l'Agna conegué'l meu secret... Se prestá a donarme d'amagat la matzina qu'ella sab... Y aixís com al principi m'havía unit ab ella per por, ara continuava a estarho per por!... Y cada día, no sé per quín extrany encís, li descobríá una nova bellesa, un encant imprevist que'm subjugava encara més, y m'infundía un sentiment indefinible de terror!... (*Se tapa la cara ab un gest de desesperació.*)

DOCTOR.

¿Y vosté ha pogut prolongar tant temps semblant situació? (*La mirada d'en Jordi's pert pel buyt.*) ¿Y no ha procurat may reaccionar sobre vosté mateix en els moments de realitat serena?

JORDI.

¿De realitat serena?... Però nosaltres ¿quí som? O mellor dit, ¿quán som nosaltres? ¿Quán som lo que sentím ésser? *La nostra* realitat ¿quán es en nosaltres? ¿Quín valor devém tenir de nosaltres mateixos, si no som més que una sensació passatjera, sempre mudable, may tangible? (*Pausa.*) Jo, jo soch sempre un altre, però un altre sempre diferent. En mi hi há dos sers: un impassible y un altre que sempre s'agita. Un qu'observa y segueix en tots sos actes al altre, el que viu una vida tan excitada, y múltiple y rápida y mudable y febroseca, qu'en

lo qu'observa no li queda'l temps de fixar l'atenció en una sola de las tantas situacions que vibran en l'esperit del altre!

DOCTOR.

Aixó passarà, calmis...

BERTA, *desde la dreta, sens avensar.*

Senyor Doctor, hi há l'home d'aquest demati, que diu aixís: que'l malalt no está gayre bé, qu'ha empitjorat...

DOCTOR.

¿Aixó diu?

BERTA.

Y si faria'l favor d'anarhi un moment.

DOCTOR.

Vagi, y díguili que desseguida hi aniré. Aquesta'm faltaval... Dispensim, Jordi. Aixís que pugui tornaré. (*Surt per la dreta.*)

ESCENA VI

JORDI, CLARA; després CARLES y ADELA.

(Clara entra per la dreta, distretament, y veient a n'en Jordi's detura.)

JORDI,
deixantse anar sobre la cadira propera a la taula.

Ajna Falchil... *(No ha vist a Clara, que l'observa; s'aixuga una llàgrima y deixa caure'l cap sobre'l llibre. Després, alsant el cap, sos ulls se troban ab els de Clara, y una lleugera esgarrifansa l'estremeix.)* Ah! Es vosté, Clara...

(Clara se li acosta porugament; en Jordi s'aixeca, té com un rodament de cap y tintineja com si anés a caure; Clara se li atansa per'auxiliarlo, però ell la rebutja.)

CLARA.

Sembla que'm tracti com a un enemich, Jordi... y aixó m'humilfa.

JORDI, *apoyantse en ella.*

No, Clara, no...

CLARA.

¿Plora, Jordi?...

JORDI.

He sufert tant, Clara! Suara he vist en un moment representada tota la meva existencia. Quína soletat més trista m'ha envoltat sempre!

CLARA, *ab efusió.*

Jordil

JORDI.

Ara ja tot ha passat. Una llum inefable m'inonda l'ànima, Clara. Es tan bell poder plorar, de vegadas!...

CLARA.

¿Ha plorat moltes vegadas, Jordi?

JORDI.

Moltas, no: però, es tan bell poder plorar!

CLARA.

Benehidas stan aquellas llágrimas si'l portan cap a mi, Jordi!

JORDI.

Sí, benehidas stan, Clara! (*Li tira'ls brassos al coll. Està molt blanch. Clara l'atrèu cap a st apasionadament. Llurs llabis se troban, y Clara'l besa ab un fervent petó, com si volgués aspirar l'ànima del aymat. Adela y Carles apareixen al fons de la escena.*)

ADELA,

avansa, y veyent a Clara y Jordi units, somrtu, corre de puntetas cap a Carles y li diu tot baixet:

Papá, papá! Han fet las paus, s'abrassan, se besan!

CARLES, *abatut, com si temés endevinar lo que passa.*

¿Qui? ¿Qui's besa?

ADELA.

En Jordi y la mamá! Ay, qu'estich contenta, qu'estich contental!

JORDI, *ab veu feble, esvanintse.*

Clara...

CARLES.

No! No es veritat... no es veritat!...

CLARA, *aguantantlo.*

Jordil Jordil

ADELA.

Sí, papá. Jo'ls he vist. Son allí... Quína alegríal...

CLARA.

Jordi... miram, Jordil...

CARLES.

Portam cap allá, pórtamhil... Ho vull veure, ho vull veurel... Pórtamhil... (*Está tot trasmudat, tremolós, pálit.*)

ADELA.

Sí, sí, papá, ja ho veurás... Qu'estich contental
(*Empeny la cadira cap a la escena. En Jordi ja*

no's pot tenir, sos membres están enrampats. Clara, fora de sí, s' doblega al seu pes.)

CARLES, *desesperadament.*

Empeny... empeny, vida meval... Depressa... vull véureho... empeny, Adela!

ADELA, *fent avensar la cadira ab grans esforços.*

Uy, cóm pesas aral! Quasi no puch móuret...

CLARA, *al veure que Jordi no té vida als ulls.*

¿Qué? Jordi! Jordi!... Ah, no, no, ánima meval... No es posible!... Jordi! Jordi!

CARLES.

Un xich més, Adela!... Empeny més, depressa, depressa!... Deu meul!

(Clara ab prou feynas pot sostenir a en Jordi, que la obliga a estirar els brassos cap a terra.)

ADELA.

Ara, aral!... Mira, papá! *(Carles arriba al mitj de la escena y veu per ft a la Clara y en Jordi. Clara, al veure a n'en Carles, fa un xiscle y deixa escapar a n'en Jordi dels brassos. Jordi cau a terra exanim.)*

Clara recula esferehida, mirant a Carles, que la segueix també ab la vista; després el riure contràu son rostre, transfigurantlo morbosament. Adela se'l mira, després va cap a n'en Fordi, s'ajup pera mirarlo, y picant de mans ab alegrta infantil, corre cap a Carles repetint:) Qué bé fa'l mortl Qué bé fa'l mortl

(Carles fixa en ella la mirada y somrtu estúpida-ment.)

FÍ DEL DRAMA

BIBLIOTECA « JOVENTUT »

OBRAS PUBLICADAS

PESSETAS

AYRES DEL MONTSENY, per Mossén Jacinto Verdaguer. Edició ilustrada pels més reputats artistes de nostra terra.	3
QUAN ENS DESPERTARÉM D'ENTRE'LS MORTS, per Enrich Ibsen. Traducció catalana..	2
TON Y GUIDA (<i>Hänsel und Gretel</i>), llibre de Adelaida Wette, música de E. Humperdinck, traducció de J. Maragall y A. Ribera.	1
PORL..., quadro dramàtic, per Modest Urgell, il·lustrat pel mateix	0'50
SENYORS DE PAPER!, drama en tres actes, pe. Pompeyus Gener.	2'50
L'EMIGRANT, drama de món, en tres actes, per Adrià Gual.	2'50
FRANCISCO PI Y MARGALL, per F. Pujulá y Vallés, ab prólech de Joseph M. ^a Vallés y Ribot. Edició de propaganda.	0'50
L'INSPECTOR AXEL BORG (<i>I Hafsbandet</i>), novel·la per August Strindberg. Traducció catalana.	3
CROQUIS CIUTADANS, album de poesías, per Apeles Mestres.	3
TITELLAS FEBLES, per F. Pujulá y Vallés.	2
NATURA. Aplech d'estudis y descripcions de sas bellesas, per John Ruskin, traducció de Cebriá Montolíu.	3
FORA DE LA VIDA (<i>Oltre la vita</i>), drama en tres actes, per Joseph L. Pagano. Traducció catalana..	2

EN PUBLICACIÓ:

MARINES Y BOSCATJES. Aplech d'estudis en prosa, originals de Joaquím Ruyra.	
MÉS ENLLÁ DE LAS FORSAS HUMANAS, per Bjoernstjerne Bjornson. Traducció catalana.	

Nota: Las obras publicadas se troban de venda en totas las llibrerías. Els suscriptors de **Joventut** las poden adquirir ab la corresponent rebaixa en l'Administració del periódich.

2 Pessetas